

AVBA

APSKRIČIŲ
VIEŠŲJŲ
BIBLIOTEKŲ
ASOCIACIJA

Biblioteka – kritinio mąstymo ugdytoja ir patikimos informacijos skleidėja: MIRKT programos atvejis

TYRIMO ATASKAITA

2025 m.

Turinys

SAVOKOS	2
ĮVADAS.....	3
METODOLOGIJA	5
DUOMENŲ ANALIZĖ.....	7
1. Dalyvavimo MIRKT programoje patirtis.....	7
1.1. Specialisto veiklos MIRKT programoje pradžia: patirties apibūdinimas ir vertinimas	7
1.2. Bibliotekų specialistų į(si)traukimas į MIRKT programos veiklas ir jų vykdymą	8
2. MIRKT programos metodikos vertinimas iš bibliotekos specialistų perspektyvos.....	13
2.1. Metodikos vertinimas ir taikymas praktikoje.....	13
2.2. Mokymų medžiagos tinkamumas ir temų aktualumas gyventojams.....	14
3. MIRKT programos naudos ir patrauklumo gyventojams vertinimas iš bibliotekų specialistų perspektyvos.....	14
3.1. Programos mokymų naudos gyventojams vertinimas.....	14
3.2. Programos iniciatyvų patrauklumo gyventojams vertinimas.....	15
4. MIRKT programos įgyvendinimo iššūkiai	16
4.1. Dideli programos planai – ribotos galimybės	16
4.2. Iššūkiai, susiję su programos tikslinėmis grupėmis.....	16
4.3. Profesinio pasirengimo ir darbo sąlygų iššūkiai	18
4.4. Struktūriniai ir socialiniai iššūkiai	20
5. Rekomendacijos: MIRKT programos ateitis	21
5.1. Rekomendacijos, susijusios su programos veiklų turiniu, forma, organizavimu ir viešiniu.....	21
5.2. Rekomendacijos, susijusios su tikslinėmis grupėmis.....	22
5.3. Rekomendacijos, susijusios su specialistų darbo sąlygomis ir motyvacija	24
5.4. Kitos kompleksinės rekomendacijos.....	25
IŠVADOS.....	25
LITERATŪROS SĄRAŠAS	28
1 PRIEDAS: Diskusijos scenarijus	29

SAVOKOS

Bibliotekų specialistai – Lietuvos apskričių ir savivaldybių viešųjų bibliotekų, Lietuvos audiosensorinės bibliotekos darbuotojai.

Medijų ir informacinis raštingumas – būtinosios kompetencijos (žinios, gebėjimai ir nuostatos), įgalinančios piliečius efektyviai naudotis medijomis, žiniasklaida ir kitais informacijos šaltiniais, susijusios su kritinio mąstymo ir mokymosi visą gyvenimą gebėjimais, reikalingais socializacijai ir aktyviam gyvenimui pilietinėje visuomenėje.

MIRKT programa – medijų ir informacinio raštingumo mokymai gyventojams bei kitos bibliotekų iniciatyvos, kurių pagalba siekiama gyventojams suteikti nemokamas žinias apie saugų, etišką ir legalų internete randamos informacijos vartojimą.

MIRKT edukatoriai (konsultantai) - viešųjų bibliotekų ir Lietuvos audiosensorinės bibliotekos specialistai, atsakingi už MIRKT programos turinio taikymą ir gyventojų ugdymo programoje numatytomis temomis.

MIRKT programos metodika – MIRKT edukatoriams (konsultantams) skirta pagalbinė metodinė priemonė, kurioje aprašomas ugdymo veiklų turinys ir vykdymas, t.y. gyventojų mokymų temos, metodinės rekomendacijos, užsiėmimų planai.

MIRKT programos koordinatoriai - apskričių viešųjų bibliotekų ir Lietuvos audiosensorinės bibliotekos specialistai, kurie priklauso MIRKT programos koordinatorių darbo grupei ir yra atsakingi už LR Kultūros Ministerijos priemonės „*Vykdyti gyventojų medijų ir informacinio raštingumo kompetencijų ugdymo veiklas bibliotekose*“¹ įgyvendinimą.

MIRKT programos ugdymo veiklos - MIRKT edukatorių vedami mokymai gyventojams ir Pasaulinės medijų ir informacinio raštingumo savaitės renginiai.

MIRKT ugdymo veiklas papildančios priemonės – įvairios bibliotekų iniciatyvos, kurių vykdymas papildomai prisideda prie gyventojų medijų ir informacinio raštingumo ugdymo skatinimo: „Cookie truck“, „Skaitykis su knygomis“, žaidimai „Pabėgimo kambarys“ ir „Populistas“.

Pasaulinė medijų ir informacinio raštingumo (MIRKT) savaitė - kartą metuose bibliotekų organizuojamas ir vykdomas veiklų ciklas (paskaitos, diskusijos, protmūšiai, orientaciniai žygiai, žaidimai, konkursai, skaitymo iššūkiai ir kt.), kurių tikslas - įtraukiančiai edukuoti visuomenę medijų ir informacinio raštingumo temomis.

¹ Lietuvos respublikos kultūros ministerijos 2025 metų veiklos plano 08-001-04-01-11 priemonė, patvirtinta LR Kultūros ministro įsakymu (2025 m. balandžio 24 d. Nr. IV-345) „Dėl Lietuvos respublikos kultūros ministerijos 2025 metų veiklos plano patvirtinimo“. Interaktyvus [https://lrkm.lrv.lt/public/canonical/1746613140/9306/%C4%AEsakymas_d%C4%971%20MVP%202025%20tvirtinimo_SKELBIMUI.pdf , žiūrėta 2025-05-29].

IVADAS

Lietuvos viešosios bibliotekos atlieka reikšmingą vaidmenį mažinant gyventojų skaitmeninę atskirtį. 2008-2013 m. vykdytas projektas „Bibliotekos pažangai“ ir jo tęsinys „Bibliotekos pažangai II“ (2013–2016 m.), finansuotas Bilo ir Melindos Geitsų fondo bei Lietuvos valstybės biudžeto, stiprino gyventojų, ypač vyresnio amžiaus ir kaimo vietovių, aktyvesnę informacinių technologijų naudojimą, kompiuterinio raštingumo įgūdžius. Kiek vėliau projektas „Prisijungusi Lietuva“ (2018–2021 m.) buvo skirtas mažinti skaitmeninę atskirtį ir stiprinti gyventojų skaitmeninius įgūdžius.

Jį įgyvendino Informacinės visuomenės plėtros komitetas kartu su partneriais – asociacija „Langas į ateitį“, LR Ryšių reguliavimo tarnyba, Lietuvos nacionaline M. Mažvydo biblioteka ir kitomis institucijomis. Projektas skatino saugų, atsakingą ir efektyvų technologijų naudojimą.

Medijų ir informacinio raštingumo ugdymo veiklų bibliotekose poreikis atsirado iš 2021–2030 m. nacionalinio pažangos plano (toliau - NPP), kuriame ties 4.1. uždaviniu - „Skatinti gyventojus dalyvauti kultūrinėse veiklose ir prisidėti prie kultūros plėtros“ išsakyta problema 2.3.1. - „Visuomenės kritinis mąstymas neugdomas sistemingai ir sutelkiant visus resursus“. Pasak 2021–2030 m. kultūros ir kūrybingumo plėtros programos valdytojo LR Kultūros Ministerijos, kultūros įstaigos, „kurios turi prieigą prie atitinkamos infrastruktūros ir kuriomis visuomenė labai pasitiki [...] turėtų būti toliau skatinamos savo teikiamomis paslaugomis ir veikla didinti žiniasklaidos naudojimo raštingumą“, kad galima būtų „didinti visuomenės kritinį mąstymą ir atsparumą informacinėms grėsmėms per kultūros paslaugų plėtrą, pasitelkiant medijų ir informacinio raštingumo ugdymo priemones“.²

Šiai problemai išspręsti Kultūros Ministerija skiria finansavimą pagal Kultūros ir visuomenės informavimo sritį (08), programą Kultūra ir kūrybingumas (08001), NPP 4.1. uždavinį, tęstinės veiklos priemonei „Vykdyti gyventojų medijų ir informacinio raštingumo kompetencijų ugdymo veiklas bibliotekose“ (08001 040111 (TP)). Šiai priemonei Kultūros Ministerija 2025–2027 metams skiria po 100 000 eurų kiekvieniems metams.³

Paminėtina, kad 2020 m. programos „Kurk Lietuvai“ rėmuose buvo vykdytas tiriamasis projektas „Medijų ir informacinio raštingumo ugdymo kultūros įstaigose modelio kūrimas“, kurio metu atlikta išsami esamos situacijos analizė, identifiukuoti pagrindiniai iššūkiai ir parengtas modelis, skirtas viešųjų bibliotekų įsitraukimui į MIR gebėjimų ugdymą. Tyrimas atskleidė, kad Lietuvos gyventojų medijų raštingumo lygis yra žemas, ypač tarp vyresnio amžiaus žmonių kaimo vietovėse, o bibliotekos - nors ir turinčios potencialo - nėra sistemingai išnaudojamos šiam tikslui. Pagrindinė išvada - būtina stiprinti bibliotekų vaidmenį MIR ugdyme, koordinuoti jų veiklą, kurti kompetencijų centrus ir skatinti kritinį mąstymą bei saugų informacijos vartojimą visose amžiaus grupėse.⁴

Siekiant pradėti įgyvendinti MIR ugdymą viešosiose bibliotekose, 2022 m. sukurta Medijų ir informacinio raštingumo kompetencijų ugdymo programa (toliau - MIRKT), kurią sudarė 5 temų koncentruota teorinė/praktinė medžiaga, metodinės rekomendacijos mokymų vedimui, užsiėmimų planai ir paruošti skaidrių komplektai. 2024 m. MIRKT programa pasipildė 6 tema

² Plėtros programos valdytojo LR Kultūros ministerijos 2021–2030 m. kultūros ir kūrybingumo plėtros programos pagrindimas. Interaktyvus [https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/2021%E2%80%932030%20m_%20Kult%C5%ABros%20ir%20k%C5%ABrybingumo%20pl%C4%97tros%20programos%20pagrindimas.pdf], žiūrėta 2025-07-16].

³ LR kultūros ministro valdymo sričių 2025–2027 metų Strateginis veiklos planas. Interaktyvus [https://lrkm.lrv.lt/public/canonical/1737380452/8304/KM_2025_2027_SVP_patvirtintas.pdf], žiūrėta 2025-07-16].

⁴ Medijų ir informacinio raštingumo ugdymo kultūros įstaigose modelio kūrimas. Interaktyvus [[Medijų ir informacinio raštingumo ugdymo kultūros įstaigose modelio kūrimas | Kurk Lietuvai](#)], žiūrėta 2025-08-11].

(Dirbtinis intelektas) ir 4 temos nauja poteme (Autorių teisių išimtys negalintiems skaityti įprastai), taip pat buvo atnaujinti užsiėmimų planai. MIRKT programa⁵ apima šias temas:

1. Informacijos ir paieškos strategijos
2. Medijų įvairovė ir prieigos būdai
3. Informacijos vertinimas ir atranka
4. Etiškas ir legalus informacijos naudojimas
5. Saugumas internete
6. Dirbtinis intelektas

MIRKT programą papildė ir įvairios priemonės bei iniciatyvos: reklaminiai šviečiamieji „Klaudija klausia“ filmukai, žaidimas „Populistas“, furgonėlis „Cookie Truck“, virtualus MIRKT pabėgimo kambarys, taip pat kasmetinė MIRKT savaitė, kurios metu Lietuvos viešosiose bibliotekose vyksta protmūšiai, žygiai, kiti įvairūs renginiai ir jų transliacijos.

Kultūros Ministerija vykdo medijų ir informacinio raštingumo mokymų dalyvių stebėseną ir numato, kad būtų pasiektas atitinkamas apmokytų gyventojų skaičius: 2025 m. – 16 000, 2026 m. – 20 000, 2027 m. – 24 000.⁶ 2024 m. MIRKT mokymuose Lietuvos viešosiose bibliotekose dalyvavo daugiau kaip 31 tūkst. gyventojų.⁷

Šis tyrimas, manytina, prisidės prie MIRKT programos koordinatorių LR Kultūros Ministerijoje iškeltų tikslų – didinti gyventojų, dalyvavusių medijų ir informacinio raštingumo mokymuose, skaičių. Įvertinus MIRKT programoje dirbančių viešųjų bibliotekų specialistų darbą ir aplinkybes – kylančius iššūkius darbe, darbinę patirtį ir rekomendacijas MIRKT programos tobulinimui, bus galima siekti pokyčių MIRKT programos įgyvendinimo kryptyse, o tai tiesiogiai darys įtaką veiklų kokybei ir tikimasi pritrauks daugiau gyventojų.

Nors MIRKT programa vykdoma Lietuvos viešosiose bibliotekose jau keletą metų, iki šiol beveik nebuvo atlikta sistemingų plačios apimties šios programos vertinimo tyrimų (MIRKT darbo grupė 2025 m. vykdė edukatorių apklausą, kuria siekė išsiaiškinti organizuojamos mokymų sesijos dalyvių poreikius, tačiau neapėmė platesnės MIRKT edukatorių darbo programoje patirties). Paminėtinas 2022 m. Kauno apskrities viešosios bibliotekos atliktas tyrimas „Medijų ir informacinis raštingumas Kauno regiono bibliotekose“⁸, kuris atskleidė, kad tiek bibliotekų darbuotojai, tiek lankytojai susiduria su iššūkiais informacijos vertinimo, technologijų supratimo ir atsparumo dezinformacijai srityse. Nors dauguma darbuotojų jautėsi pasirengę mokyti MIRKT (tyrime – MIR) temomis, jiems trūko nuoseklaus žinių atnaujinimo ir palaikymo. Tyrimo duomenys parodė, kad dalis visuomenės vis dar linkusi tikėti sąmokslu teorijomis, o technologijų poveikis dažnai neįvertinamas kritiškai. Bibliotekos išskiriamos kaip potencialios erdvės visuomenės švietimui, informacinio atsparumo stiprinimui ir saugaus elgesio internete ugdymui.

Tyrimo vykdytojai: specialistai-tyrėjai iš visų apskričių viešųjų bibliotekų asociacijai (AVBA) priklausančių bibliotekų – Vilniaus apskrities A. Mickevičiaus viešosios bibliotekos vyr. metodininkė-analitikė I. Vitkauskaitė, Kauno apskrities viešosios Ažuolyno bibliotekos sociologė-tyrėja I. Dryžaitė ir vyr. metodininkė (tyrimams) K. Kučinskienė, Klaipėdos apskrities I. Simonaitytės viešosios bibliotekos vyr. metodininkė tyrimams ir statistikai Ž. Jonaitienė ir vyresn. metodininkė K. Aleliūnaitė, Šiaulių apskrities P. Višinskio viešosios bibliotekos vyr. metodininkė S. Juzėnienė, Panevėžio apskrities G. Petkevičaitės-Bitės viešosios bibliotekos duomenų analitikės R. Marozaitė ir G. Nivinskaitė bei regiono bibliotekų strateginės plėtros skyriaus vadovė I. Girnienė, Lietuvos audiosensorinės bibliotekos vyr. informacijos specialistė-tyrėja E. Lukoševičiūtė. Tyrimo veiklas ir įgyvendinimą koordinavo specialistės iš Kauno apskrities viešosios Ažuolyno bibliotekos.

⁵ Medijų ir informacinio raštingumo kompetencijų tobulinimo programa. Interaktyvus [[MIRKT programa](#), žiūrėta 2025-08-11].

⁶ Lietuvos Respublikos kultūros ministro valdymo sričių 2025–2027 m. Strateginis veiklos planas. Interaktyvus [https://lrkm.lrv.lt/public/canonical/1737380452/8304/KM_2025_2027_SVP_patvirtintas.pdf, žiūrėta 2025-07-16].

⁷ Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijos 2024 metų veiklos ataskaita. Interaktyvus [[LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTERIJOS 2024 METŲ VEIKLOS ATASKAITA](#), žiūrėta 2025-08-11].

⁸ Medijų ir informacinis raštingumas Kauno regiono bibliotekose, 2022. Interaktyvus [[Ataskaita-MIR_GALUTINIS-1.pdf](#), žiūrėta 2025-09-23].

METODOLOGIJA

Tyrimo tikslas – išanalizuoti bibliotekų specialistų patirtį įgyvendinant „Medijų ir informacinio raštingumo kompetencijų tobulinimo“ (MIRKT) programos veiklas, identifikuoti šios programos naudą tiek bibliotekų specialistams, tiek gyventojams ir išryškinti jos tobulinimo galimybes bei ateities perspektyvas.

Tyrimo uždaviniai:

1. Ištirti bibliotekų specialistų patirtį dalyvaujant ir dirbant MIRKT programoje.
2. Išanalizuoti subjektyvų bibliotekų specialistų MIRKT programos metodikos vertinimą.
3. Išsiaiškinti bibliotekų specialistų MIRKT programos naudą ir patrauklumą gyventojams vertinimą.
4. Identifikuoti MIRKT programos įgyvendinimo iššūkius, su kuriais susiduria viešųjų bibliotekų darbuotojai.
5. Pateikti su MIRKT programos vykdymu, vystymu ir tobulinimu ateityje susijusias rekomendacijas.

Tikslinė grupė – MIRKT programos ugdymo veiklas įgyvendinantys viešųjų bibliotekų ir Lietuvos audiosensorinės bibliotekos edukatoriai bei programos vykdymo koordinatoriai.

Tyrimo metodas – tyrime naudojamas grupinės diskusijos metodas. Šis kokybinių tyrimų metodas buvo pasirinktas tikslingai, kadangi geriausiai tiko pasirinktai tyrimo temai atskleisti ir užsibrėžtam tikslui išpildyti.

Grupinės diskusijos (angl. focus group) – tai vienas iš dažniausiai pasaulyje naudojamų kokybinių duomenų rinkimo metodų. Šio tyrimo metu vedamas mažos tiriamųjų grupės pokalbis iš anksto numatyta pokalbio tema. Grupinių diskusijų tyrimas naudingas, kai siekiama išgirsti skirtingas nuomones ta pačia tema, jas iliustruojant pačių tiriamųjų žodžiais. Šis kokybinis tyrimo metodas ypatingai tinka ekspertinių įžvalgų ir nuomonių surinkimui apie tiriamą reiškinį, nes grupės sąveika padeda stimuliuoti dalyvių idėjas, kurios apklausiant individualiai nebūtina išryškėja. Taip pat jis naudojamas praktinio pobūdžio taikomiesiems tyrimams, tokiems kaip galimybių studijos, suinteresuotų šalių poreikių nustatymas, prioritetų išskyrimas, programų ar politinių sprendimų vertinimas bei tobulinimas. Grupinių diskusijų metu surenkama bendra, o ne individuali nuomonė, todėl grupinės diskusijos gali būti naudojamos įvairių priemonių ar reiškinų tobulinimui, vertinimui ir planavimui. (Hennink 2014⁹, Krueger ir Casey 2021¹⁰, Barbour ir Kitzinger 2019¹¹).

Atsižvelgiant į tai, kad tyrimo metu buvo siekiama surinkti duomenis apie MIRKT programos edukatorių ir koordinatorių patirtį, užfiksuoti jų ekspertines įžvalgas bei pasiūlymus dėl MIRKT programos tobulinimo, grupinės diskusijos - itin tinkamas metodas. Šis metodas tyrėjams suteikė galimybę išgirsti įvairių bibliotekų specialistų patirtį bei nuomonę apie programos įgyvendinimą, užfiksuoti siūlomas idėjas galimiems patobulinimams, taip pat identifikuoti stipriąsias ir silpnąsias MIRKT programos puses.

Visose diskusijose buvo naudojamas tyrėjų parengtas grupinės diskusijos scenarijus (žr. 1 priedas), kuris tematiškai apėmė šias klausimų grupes:

1. Bibliotekų specialistų patirtis dirbant MIRKT programoje ir įgyvendinant jos veiklas;
2. MIRKT programos turinio, metodikos ir iniciatyvų vertinimas;
3. MIRKT programos turinio ir veiklų nauda bibliotekininkams bei gyventojams;
4. MIRKT programos ateities perspektyvos.

⁹ Hennink, M. M. (2014). Focus group discussions. Oxford University Press.

¹⁰ Krueger, R. A., Casey, M. A. (2021). Focus groups: A practical guide for applied research (6th ed.). SAGE Publications.

¹¹ Barbour, R., Kitzinger, J. (Eds.). (2019). A new era in focus group research: Challenges, innovation and practice. Palgrave Macmillan. Interaktyvus [<https://doi.org/10.1057/978-1-137-58614-8>, žiūrėta 2025-05-06].

Šio tyrimo metu buvo įgyvendinta 18 grupinių diskusijų su bibliotekose dirbančiais MIRKT programos edukatoriais bei koordinatoriais. Diskusijos su apskričių ir savivaldybių viešųjų bibliotekų bei Lietuvos audiosensorinės bibliotekos specialistais vyko gyvai (5 diskusijos) ir nuotoliniu būdu (TEAMS platformoje) (13 diskusijų). Vienos diskusijos trukmė buvo apie 90-120 min. Taip pat diskusijų metu buvo daromi garso ar vaizdo įrašai.

Tyrimo analizės metodas – teminė turinio analizė.

Imties atranka: tyrime buvo taikomas tikslinės kriterinės imties principas. Tyrimo dalyviai buvo tikslingai atrenkami pagal šiuos du kriterijus: jie turėjo dirbti apskričių arba savivaldybių viešosiose bibliotekose ir būti įsitraukę į MIRKT veiklas (MIRKT programos edukatoriai ir/ar koordinatoriai).

Kiekvienos apskrities MIRKT edukatoriai ir koordinatoriai el. paštu arba žodžiu gavo kvietimą dalyvauti šiame tyrime. Kvietimo metu buvo pateikta pagrindinė informacija apie tyrimą - jo tikslas, klausimų gairės, tyrimo eiga, etikos principai, duomenų panaudojimo tikslai. Tyrime galėjo dalyvauti visi norintys imties kriterijus atitinkantys bibliotekų specialistai, o jų dalyvavimas buvo grindžiamas savanoriško pasirinkimo principu.

Tyrimo imtis: tyrimo metu vykdytose grupinėse diskusijose dalyvavo 70 bibliotekų specialistų: 17 iš apskričių viešųjų bibliotekų, 7 iš Lietuvos audiosensorinės bibliotekos ir 46 iš savivaldybių viešųjų bibliotekų. Visi diskusijų dalyviai, kurie atstovavo savivaldybių viešąsias bibliotekas, MIRKT programoje dirba edukatoriais (konsultantais). Apskričių viešųjų bibliotekų ir Lietuvos audiosensorinės bibliotekos atveju, diskusijose dalyvavo 18 specialistų, kurie MIRKT programoje dirba edukatoriais (konsultantais), 4 specialistai, kurie dirba ir edukatoriais (konsultantais), ir koordinatoriais bei 2 specialistai, kurie MIRKT programoje dirba tik koordinuojantį darbą. Vienoje diskusijoje dalyvaujančių skaičius varijavo nuo 2 iki 8 specialistų.

Tyrimo laikotarpis: tyrimas buvo vykdomas 2025 m. balandžio - gruodžio mėnesiais, duomenys tyrimui buvo renkami 2025 m. gegužės - rugpjūčio mėnesiais.

Tyrimo etika – dalyvavimas šiame tyrime buvo grįstas bibliotekų specialistų savanoriškumu, todėl bet kuriuo metu (iki tol, kol nebus pradėta tyrimo duomenų analizė) tyrimo dalyviai galėjo nutraukti savo dalyvavimą tyrime. Kiekvienam dalyviui buvo pateikiama „Informuoto suaugusio asmens sutikimo dalyvauti tyrime“ forma, kurioje atsispindėjo esminė informacija apie tyrimo tikslą ir tiriamąsias temas, tyrėjus, tyrimo procedūras, dalyvavimo ir pasitraukimo sąlygas, dalyvavimo tyrime naudą bei rizikas, konfidencialumą ir duomenų saugojimą, tyrimo duomenų panaudojimo tikslus bei jų sunaikinimą. Manytina, kad tyrimo metu užduoti klausimai nebuvo jautrūs ar keliantys diskomfortą tyrimo dalyviams. Tyrimo dalyviai buvo patikinti, jog visi tyrimo metu surinkti duomenys, kurie galėtų būti tiesiogiai susieti su jais, išliks konfidencialūs ir prieinami tik tyrėjams. Taip pat, siekiant išsaugoti duomenų konfidencialumą, tyrimo ataskaitoje neminimi dalyvių vardai, darbovietės, įstaigos, vietovardžiai ar kiti jautrūs duomenys, kurie leistų susieti tyrimo dalyvį su jo asmeniu. Duomenų transkribavimo, sisteminimo ir analizės etapuose kiekvienam specialistui buvo suteikiamas individualus kodas, siekiant užtikrinti tyrimo vykdymo etinius reikalavimus. Tyrimo informantų kodavime raidė nurodo atstovaujamą biblioteką („A“ - apskrities viešoji biblioteka arba Lietuvos audiosensorinė biblioteka, „R“ - savivaldybės viešoji biblioteka), o dviženklis skaičius - eiliškumą tyrimo kodavimo sistemoje.

DUOMENŲ ANALIZĖ

1. Dalyvavimo MIRKT programoje patirtis

1.1. Specialisto veiklos MIRKT programoje pradžia: patirties apibūdinimas ir vertinimas

Grupinių diskusijų analizė atskleidė, kad pradedant darbą MIRKT programoje tyrimo dalyvių patirtys buvo įvairios. Dauguma bibliotekų specialistų gavo jau paruoštą MIRKT programą ir tik vos keli pažymėjo, kad turėjo galimybę prisidėti prie programos kūrimo ir tobulinimo. Didžioji dalis specialistų prie MIRKT prisijungė tada, kai programa buvo pradėta įgyvendinti visoje Lietuvoje – 2022–2023 m. Nemaža dalis nurodė, kad jau turėjo patirties vedant panašius mokymus, taigi į veiklą MIRKT programoje įsitraukė natūraliai, nepaisant, kad daliai specialistų mokymų temos buvo naujos: „*Mano patirtis prasidėjo nuo tada, kai ta nacionalinė programa buvo kuriama, netgi tame kūrybos procese teko dalyvauti, prisidėti, ir gyventojų mokymuose. <...> dar nebuvo sukurta ta MIRKT programa, bet gyventojų mokymuose mes jau keletą metų įtraukdavom tas MIRKT temas*“ (A_11).

Duomenų analizė atskleidė, kad specialistų patirtys MIRKT programoje priklausė nuo ankstesnės patirties. Didesnei daliai specialistų jau buvo tekę vesti mokymus medijų ir informacinio raštingumo temomis dar iki oficialios MIRKT programos įgyvendinimo pradžios, tad jiems buvo kiek lengviau: „*MIRKT, kaip programa, kaip projektas, man jinai nauja. Bet, kad dirbu seniai, jau tuos mokymus vedu, tai man ne nauja. Ir tos temos: saugumas internete, teksto tvarkymas, darbas su dokumentu, kaip naudotis iBiblioteka, visi tie dalykai man seniai pažįstami*“ (R_10). Keli specialistai įvardijo patirtį „Bibliotekos pažangai“ (2008-2013 m.) projekte: „*Turbūt mokymų veteranas esu, mokymus labai jau senai vedu, prasidėjo gal net nuo „Bibliotekos pažangai“, kai tapau lektore*“ (R_06).

Kai kuriems specialistams darbas su medijų ir informacinio raštingumo tema buvo naujas ir nepažįstamas laukas, ypač tiems darbuotojams, kurie į bibliotekas atėjo dirbti tuo metu, kai MIRKT programa jau vyko ir reikėjo iš karto įsitraukti į jos praktinį įgyvendinimą: „*<...> pirmą kartą pamačiau darbo sutarty apie tą MIRKT programą, kad man pagal pareigas priklausys dėstyti ir dirbti <...>. Tai irgi buvo gan naujiena, negirdėtas dalykas buvo. Bet greitai irgi įsisavinau ten viską*“ (A_06).

Prie MIRKT programos prisijungusiems edukatoriams ir koordinatoriams sklandžiai vykdyti veiklas **padėjo formali mokymosi medžiaga, edukatorių mokymai bei apskričių viešųjų bibliotekų teikiama pagalba, padrašinimas**: „*<...> Tas koordinavimas, įtraukimas ir skatinimas, kad jūs galite tapti lektoriais, pabandykite, išdrįskite*“ (R_16). Keli edukatoriai atskleidė, kad jiems buvo reikalinga pagalba ne tik įsigilinant į MIRKT programą, bet ir ruošiantis mokymams: „*Reikėtų tokių naujiems žmonėms daugiau kažkokių mokymų, nebūtinai netgi tos temos pristatymo, bet būtent kaip reikėtų mokyti*“ (R_18). Vienas specialistas pažymėjo, kad pagalbos nesulaukė, tačiau padėjo asmeninė vizija: „*Nebuvo pagalbos <...> Bet turėjau matymą ir žinojau nuo ko, ką pradėt. Tiesiog nuo bendravimo viskas prasideda. Išsiaiškinau, kokie yra poreikiai, lūkesčiai ir tiesiog atsižvelgiau*“ (A_04).

Visgi didžioji dalis tyrime dalyvavusių specialistų teigė, kad sulaukė įvairiapusiškos pagalbos iš kolegų: bendradarbiavimo, palaikymo, konsultavimo, dalijimosi informacija, mokymų įrankiais ir gerą patirtimi. Kai kurie tyrimo dalyviai minėjo, kad mokymų pradžioje buvo sunku, jie jautė neigiamas emocijas: skeptišką požiūrį į būsimų mokymų reikalingumą, pyktį dėl papildomų darbų ir jų sudėtingumo: „*Nu, aš galiu pasakyti, kad iš pradžių tai buvo sunku ir šiek tiek*

pikta, kad labai reikės daug visko išmokti, kad papildomas darbas ir taip toliau, bet paskui tai kažkaip praėjo viskas, nes pasirodė, kad visai įdomu. Pati praplėčiau labai savo akiratį, žinias. Pavyzdžiui, su tom autorių teisėm. Labai pačiai buvo įdomu susižinoti“ (A_19). Nedidelė dalis specialistų pažymėjo, kad technologijų ir informacinio raštingumo sritimis domėjosi savarankiškai, taigi padėjo asmeninės žinios ir individuali iniciatyva.

Diskusijų metu didesnė dalis tyrimo dalyvių akcentavo, kad jiems nekilo esminių problemų, susijusių su MIRKT veiklų įgyvendinimu ir savo asmeninę patirtį programoje vertino teigiamai. Jų nuomone, **MIRKT programos dėka bibliotekininkams pavyko užmegzti glaudesnę ryšį su vietos bendruomenėmis ir išaugo bibliotekininko profesinis prestižas.**

„Kaip sakiau, vedžiau tik dirbtinio intelekto mokymus. Tai tie žmonės, kurie klausėsi šios temos, yra labai nustebę, kad bibliotekininkai gali kalbėti apie dirbtinį intelektą ir... galbūt labiau ir pasitiki, toks, nežinau... prestižas išaugo bibliotekininko. Na tokiom sudėtingom temom galima pasikalbėti bibliotekoje, tai aš teigiamai vertinu, tikrai.“ (R_04).

Keletas tyrimo dalyvių nežinojo kaip bendrai apibūdinti savo asmeninę patirtį MIRKT programos veiklose.

1.2. Bibliotekų specialistų į(si)traukimas į MIRKT programos veiklas ir jų vykdymą

1.2.1. Programoje įgyvendinamų veiklų pobūdis

Tyrimas atskleidė platų programos įgyvendinamų veiklų spektrą. Išryškėjo, kad veiklos skiriasi ne tik forma, bet ir apimtimi bei intensyvumu, priklausomai nuo bibliotekos ar specialistų atsakomybių. Dalis diskusijų dalyvių akcentavo aktyvų įsitraukimą į koordinavimo veiklas: mokymų programų rengimą, mokymų planų sudarymą, informacijos sklaidą, veiklų viešinimą, renginių organizavimą. Kita specialistų dalis – edukatoriai arba MIRKT konsultantai – aktyviai vedė grupinius bei individualius mokymus ir konsultacijas gyventojams, taip pat teikė pagalbą kolegoms. Dalis bibliotekų specialistų dalyvavo visuose programos įgyvendinimo etapuose – nuo planavimo iki mokymų vedimo: *„Aš dalyvauju Kultūros ministerijos sukurtoje grupėje, kur mes sprendžiame, kokios bus veiklos, kaip paskirstysime pinigus. Taip pat vedu mokymus bibliotekininkams ir užsiimu Cookie Truck darbais tiek regione tiek čia bibliotekoje“ (A_14).*

Taip pat surinktų duomenų analizė atskleidė, kad apskričių ir savivaldybių viešųjų bibliotekų MIRKT **edukatoriai dažniausiai vykdė mokymus ir individualias konsultacijas** – nuo kompiuterinio raštingumo iki autorių teisių ar dirbtinio intelekto temų. Pastebėtina, kad MIRKT temos dažnai buvo integruojamos į kompiuterinio raštingumo mokymus ir pritaikomos pagal konkrečių gyventojų grupių poreikius. Taip pat skirtingų MIRKT veiklų ir temų derinimas leido pasiekti skirtingas auditorijas ir geriau prisitaikyti prie jų įvairovės: *„<...> Cookie truck'ą mes labai plačiai vežiojame po visą rajoną. Ir net po kokius tris-keturis užsiėmimus turėdavo per dieną, kviesdavom moksleivius. Tuo pačiu aš programą palengvinau moksleiviams, pritaikėm jaunesnio amžiaus moksleiviams. Ypatingai apie saugumą internete“ (R_01).* Pažymėtina, kad ne visi MIRKT edukatoriai tiesiogiai vedė mokomuosius užsiėmimus, tačiau šie specialistai aktyviai prisidėjo prie programos veiklų organizavimo kitais būdais: rinko duomenis, rūpinosi tiksline renginių auditorija, vykdė informacinę sklaidą, koordinavo MIRKT renginius bibliotekų filialuose.

Visos apskričių viešosios bibliotekos prisidėjo prie MIRKT programos ugdymo veiklas papildančių priemonių (žr. *Sąvokos*) arba iniciatyvų kūrimo, organizavimo ar įgyvendinimo. Dauguma savivaldybių viešųjų bibliotekų specialistų nurodė, kad koordinavo arba organizavo interaktyvaus furgonėlio „Cookie Truck“ pristatymus. Taip pat daugelis buvo įsitraukę į MIRKT orientacinio žygio, pabėgimo kambario organizavimą, „Klaudija klausia“ vaizdo įrašų peržiūras bei kitas programos veiklas.

Plačiau apie galimą MIRKT programos mokymų ir atskirų priemonių bei iniciatyvų koregavimą, pritaikymą ar atsisakymą ateityje plačiau rašoma kitose tyrimo analizės dalyse.

1.2.2. Bendradarbiavimas ir komunikacija tarp specialistų

Diskusijų dalyvių buvo klausama, kiek jie galėjo prisidėti prie MIRKT programos idėjų vystymo visu programos vykdymo laikotarpiu. Duomenys parodė, kad dalis specialistų aktyviai dalyvavo visuose programos vystymo procesuose, tačiau dalis jų apsiribojo veiklų įgyvendinimu arba refleksija po jų.

Specialistai, aktyviai įsitraukę į MIRKT programos veiklas, pabrėžė, kad dalyvavo programos atnaujinimo, temų formavimo ir metodinės medžiagos rengimo procesuose. Dažniausiai tai buvo apskričių bibliotekų darbuotojai: „*Kiek galėjom, tiek prisidėjom. Mūsų biblioteka labai daug prisidėjo, nes mes buvom kaip ir užsakovai, kaip recenzentai*“ (A_11). Dalis specialistų iš savivaldybių viešųjų bibliotekų nurodė, kad jų indėlis apsiribojo refleksija po veiklų – dalyvavimu apklausose, pasidalijimu nuomone ar pasiūlymais: „*Po įvairių renginių, akcijų prašoma refleksijos ir esame išklausomi. Visada galime pareikšti pastabas ir pageidavimus, kaip ką geriau organizuoti. Tikrai nesijaučiu nuskriausta*“ (R_22).

Vis dėlto, kai kurie specialistai įvardijo, kad jautėsi neįtraukti į programos vystymo procesus arba nežinojo, kaip galėtų prisidėti: „*Ką gaunam tą gaunam, niekas neklausia, kuo galim prisidėti*“ (R_26). Nepaisant to, net ir tie, kurie nebuvo tiesiogiai įtraukti į programos kūrimą ar idėjų vystymo procesus, prisidėjo kitais būdais – pritaikė MIRKT veiklas skirtingoms auditorijoms, koregavo skaidres, supaprastino dėstomą medžiagą, siūlė idėjas konkreitiems renginiams ar telkė bendruomenes. Gana dažnai iš konkrečių veiklų buvo paminėtas MIRKT savaitės metu organizuojamas orientacinis žygis: „*Dabar taip pagalvoju apie tą žygį. Tai tą žygį aš sugalvoju, tuos taškus. Tai reiškiasi – prisidėjau. Ir aprašymus trumpus*“ (R_11).

Diskusijų metu buvo klausama, ar jiems informacija, susijusi su MIRKT veiklomis, buvo pateikiama laiku, sklandžiai ir aiškiai. Galima teigti, kad **komunikacija MIRKT programos kontekste iš esmės buvo vertinama teigiamai** – daugelis tyrimo dalyvių patvirtino, kad informacija dažniausiai buvo pateikiama laiku, aiškiai ir struktūruotai, tačiau pasitaikydavo ir nesklandumų. Teigiamuose tyrimo dalyvių pasisakymuose išryškėjo, kad informacijos pateikimas buvo išsamus, su priminimais, savalaikis, o iškilus įvairiems klausimams ar problemoms, dauguma tyrimo dalyvių kreipdavosi patarimų, pagalbos į kolegas, programos koordinatorius, bibliotekų administracijos darbuotojus (pvz., skyrių vadovus): „*Mes irgi turim koordinatorę šalia, tai mes visą laiką einam ir klausiam. Gal nervuojam, bet taip darom*“ (A_10). Taip pat akcentuojama, kad pagalbos atveju atsakymai buvo suteikiami operatyviai: „*Dėl informacijos nekyla problemų. Viskas būna aiškiai, jei kyla koks klausimas, tai gauname atsakymą visą laiką, nebūnam nežinioj. Ir kas yra faina, kad labai greitai gauname atsakymą*“ (R_07). Kai kuriuos paprastesnius sprendimus bibliotekų specialistai priimdavo savarankiškai.

Kita vertus, dalis dalyvių išreiškė nusivylimą dėl informacijos vėlavimo ar nepakankamo aiškumo, kurį neretai siejo su žmogiškuoju faktoriumi ir neformalios komunikacijos trūkumu. Dažniausios pastabos buvo susijusios su šiais aspektais:

- ➔ Vėluojančia, laiku nepateikiama informacija: „*Medžiaga vėluoja, jau reikia vesti mokymus, o medžiagos nėra*“ (A_15);
- ➔ Informacijos trūkumu apie programos atnaujinimus, aktualias naujienas: „*Aš tai kažkodėl laukiau, kada čia mums atsiųs kažkokią informaciją. Nes buvo DI atnaujinta ir taip nutilo, nutilo*“ (A_01); „*Kolegė sako, ar pastebėjai, kad jau 2024 metų yra išleista? Sakau, ar aš čia pražiopsojau, ar čia nebuvo niekur skelbta <...>*“ (R_20);
- ➔ Komplikuotu, ilgu veiklų planavimas: „*Kažkurios veiklos ar klausimai būna čia ir dabar arba paskutinę minutę pasakyti*“ (A_09); „*Visi žinom, kad spalį bus medijų ir informacinio raštingumo savaitė. Kodėl mes kovą negalime suplanuoti kurias dienas, kokia biblioteka ką darys? <...> Gal galima tas veiklas planuoti metams į priekį?*“ (A_05).

Apibendrinant, komunikacija MIRKT veiklų kontekste dažniausiai buvo vertinama teigiamai, tačiau tam tikri sisteminiai ir žmogiškieji iššūkiai kartais sąlygodavо informacijos vėlavimą ar neaiškumą. Tyrimo dalyvių nuomone, informacijos sklaidą ir komunikaciją galėtų pagerinti nuoseklus, aiškus, reguliarus naujienų pateikimas, iš anksto sudaromi metiniai veiklų planai (nacionaliniu mastu), veiklų kalendorius, anksčiau prasidedantis veiklų planavimas.

1.2.3. Asmeninė ir profesinė nauda specialistams, dalyvaujantiems programoje

Grupinių diskusijų dalyvių buvo prašoma įvertinti MIRKT mokymų, kurie buvo skirti bibliotekų specialistams, naudą. Didžioji dalis tyrimo dalyvių teigė, kad **mokymai buvo naudingi, aktualūs, gerai struktūrizuoti – suteikė galimybę įgyti naujų žinių, pritaikyti jas darbe, sustiprinti pasitikėjimą savimi ir efektyviau perteikti informaciją gyventojams:** „Šiaip visą laiką naudingi mokymai. Jau beklausant mokymų, bent jau aš, tai iš karto adaptuoju informaciją galvoj, kaip aš visa tai pateiksiu savo auditorijai. Bent jau apie dirbtinį intelektą, tai buvo geri ir paveikūs“ (A_16).

Nors bendras požiūris į mokymus buvo teigiamas, specialistai pažymėjo ir tam tikrus trūkumus. Mokymų temos laikytos aktualiomis, tačiau dalyviai pasigedo gilesnio turinio ir pritaikomumo.

„Man pačiai kaip specialistei, tai norėtusi gilesnių tokių. Ar ten apie dirbtinį intelektą ar šiaip geriau paruoštų programų. Tokių interaktyvesnių, įdomesnių. Ne tiktai paskaitos tipo, ypač ten saugumas internete. Pavyzdžiui, apie dirbtinį intelektą sužinoti daugiau. Aš suprantu, kad gyventojus mes turim tik supažindinti, bet pačiai norėtusi giliau“ (R_24)

Tyrimo dalyviai pabrėžė, kad ateityje tokio pobūdžio mokymuose būtų **vertinga skirti daugiau dėmesio praktinei daliai, o ne teoriniam turiniui.**

„<...> kai programą kuria dėstytojai, jie pateikia sausą medžiagą ir labai neįdomią. Ir mes kai dalyvavom tuose mokymuose, tai buvo viskas pakankamai sausa, žingsnis po žingsnio, skaidrės, jokie gyvenimiško pavyzdžio, kažkokio lengvumo, viskas labai statiškai ir nepasakytum, kad įdomu“ (A_07)

Kalbėdami apie mokymų formas, MIRKT edukatoriai nurodė, jog **gyvi susitikimai suteikia didžiausią vertę**, jų metu lengviau įsisavinti medžiagą, pasidalinti patirtimi su kolegomis ir susitelkti į temą be pašalinių trikdžių. O nuotoliniai ar per ilgi, statiški mokymai vertinami kaip mažiau naudingi.

Keli tyrimo dalyviai akcentavo kokybiškų mokymų MIRKT tematika visiems darbuotojams, ne tik MIRKT komandos nariams, būtinybę. Tokiu būdu darbuotojai galėtų pagilinti savo žinias, kad vėliau galėtų jomis pasidalinti su bibliotekų lankytojais.

Bendrai tyrimas parodė, kad **dauguma bibliotekų specialistų teigiamai vertina savo asmeninę patirtį MIRKT programos mokymuose.** Jie teigė, kad mokymai prisidėjo prie jų bendrųjų ir profesinių gebėjimų tobulinimo, nes:

- ➔ suteikė naujų žinių MIRKT temomis (dirbtinio intelekto, saugumo internete, dezinformacijos, kritinio mąstymo, autorių teisių srityse);
- ➔ pagerino kritinio informacijos vertinimo ir analitinius gebėjimus;
- ➔ paskatino giliau domėtis duomenų saugumo klausimais;
- ➔ pagerino naudojimosi dirbtinio intelekto įrankiais ir kitomis technologijomis įgūdžius.

Bibliotekų specialistai, kalbėdami apie asmeninę bei profesinę naudą, akcentavo, kad bendrai dalyvavimas MIRKT programos veiklų įgyvendinime prisidėjo prie jų:

- ➔ socialinių ryšių plėtos;

- ➔ išaugusio pasitikėjimo savimi;
- ➔ išaugusios motyvacijos nuolat mokytis, tobulėti bei dalintis žiniomis su kitais;
- ➔ atsparumo ir brandos formavimosi;
- ➔ geresnio gebėjimo prisitaikyti prie skirtingų auditorijų;
- ➔ komunikavimo, viešojo kalbėjimo ir auditorijos valdymo gebėjimų tobulinimo;
- ➔ laiko planavimo ir organizacinių įgūdžių tobulinimo.

Taip pat vienas tyrimo dalyvis pabrėžė, kad MIRKT veiklos sukūrė dinamišką darbo aplinką, kurioje išnyksta monotonija, todėl tai tapo svarbiu pasitenkinimo darbu veiksnium.

„Mokymus vedu pati <...> Patinka, aš kaifuoju tą darydama. <...> Būna mokymų kai tenka improvizuoti, tikrai būna, nes kalbi ir nesupranta žmogus apie ką kalbi. Man aplemai MIRKT veiklos, kadangi aš neturėjau nieko bendro prieš tai, tai aš supratau kas yra dinamiška darbo aplinka. Iki tol nežinojau kas tas ir ką tai reiškia. Dabar pilnai suprantu ir ta dinamiška darbo aplinka mano skyriuje patapo privalumas, nes niekada nėra monotonijos, visą laiką yra veiksmas“ (R_12)

1.2.4. Savarankiškas mokymasis

Tyrimas parodė, kad įgyvendindami MIRKT programos veiklas, dauguma edukatorių mokėsi ne tik jiems skirtų mokymų metu, bet **skyrė nemažai laiko ir savarankiškam mokymuisi** – ieškojo papildomos informacijos internete ar specializuotoje literatūroje, mokėsi iš kitų šaltinių, „YouTube“ platformoje žiūrėjo vaizdo medžiagą, susijusią su jų mokymosi temomis (ypač jei kursuose pateiktų žinių nepakakdavo ar norėdavo jas pagilinti). Taip pat diskutuodavo, dalindavosi patirtimi ir aptardavo praktinius klausimus su kolegomis. Jeigu kildavo papildomų klausimų ar neaiškumų – kreipdavosi į MIRKT koordinatorių.

„Dažniausiai skaidrės būna pateiktos, mums atsiųstos. Tai labai jas nagrinėju. <...> nes aš irgi jas dažniausiai pirmą kartą matau. Tai yra tas savarankiškas pasiruošimas irgi, labai yra. Turim turėti tam laiko, kad dar savarankiškai pasiruošti tą temą. Nebus taip, kad atėjai, įjungei tas skaidres ir paskaitai, kas ten parašyta jose. <...> Dar didžiąją dalį žiūriu internete pati, domiuosi. Kai kada ir frazes tam tikras žiūriu ir ten tuos pavadinimus, tai dar skiriu laiko papildomai“ (R_08)

Siekdami gilinti specifines žinias ir įgyti papildomų praktinių įgūdžių, MIRKT edukatoriai taip pat lankė papildomus kursus: *„Socialiniuose tinkluose dažniausiai užtinkama mokymų reklama būtent kažkokia tema, kuri domina, tai tada savarankiškai užsiregistruoji. Jeigu reikia, žiūri aišku į kainą, jeigu ten iki kokių 20 eurų, pats susimoki. Jeigu ten kokia didesnė pinigų suma, tai tada jau tų net nebežiūri“ (R_21).*

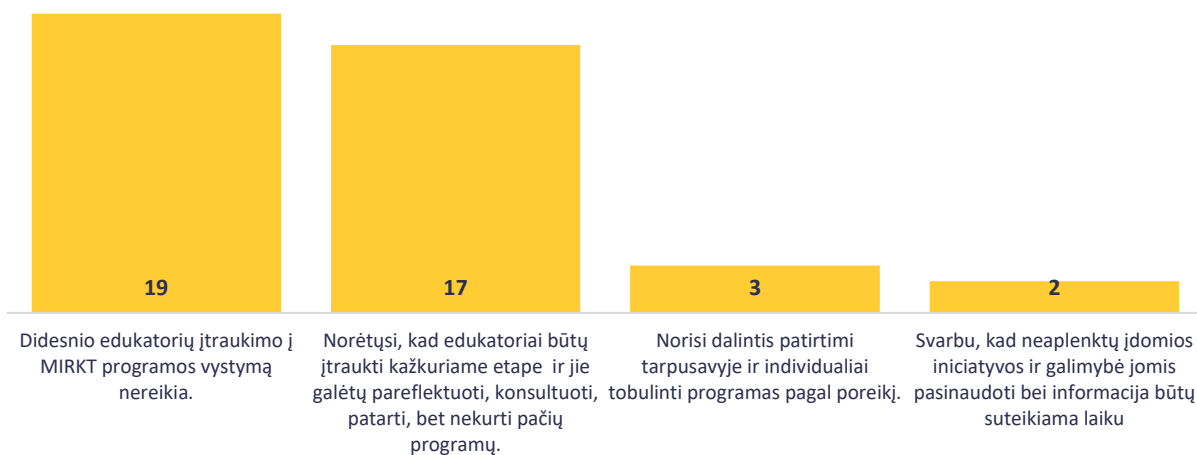
Svarbu paminėti, kad edukatoriai savarankiškam mokymuisi skyrė skirtingą laiko kiekį, priklausomai nuo jų užimtumo, individualių aplinkybių bei profesijų prioritetų. Vieni specialistai turėjo galimybę kasdien skirti keletą valandų kursų medžiagai analizuoti, kiti – tik kelias papildomas minutes. Nepaisant šių skirtumų, dauguma tyrimo dalyvių dėjo nemažai individualių pastangų, kad pasiruoštų MIRKT temoms. Tik keli diskusijų dalyviai nurodė, jog savarankiškam mokymuisi laiko neskyrė: *„Nesimokau savarankiškai. Tik kai informaciją gaunu, tai pasidomiu, susipažįstu“ (R_25).*

1.2.5. Edukatorių įsitraukimas į MIRKT programos vystymą ateityje

Atsakydami į klausimą „*Kaip manote, ar būtų tikslinga edukatorius labiau įtraukti į programos vystymą? Jei taip, kuriame etape tai turėtų vykti?*“, tyrimo dalyviai pateikė įvairių idėjų, tačiau jas apibendrinus išryškėjo kelios pagrindinės tendencijos (žr. 1 pav.):

- nemaža dalis informantų (19 komentarų) manė, kad didesnio edukatorių įtraukimo į MIRKT programos vystymą nereikia. Šią poziciją dažniausiai grindė argumentais, kad didelio žmonių kiekio įtraukimas į programos kūrimą apsunkintų ir užvilktų procesus, nes būtų sudėtinga suderinti skirtingas nuomones. Be to, buvo pabrėžiama, kad bibliotekų darbuotojai jau yra pakankamai įtraukti, o jų vaidmuo labiau siejasi su programų įgyvendinimu, o ne su jų kūrimu.
- kiek mažesnė dalis (17 komentarų) teigė, kad edukatoriai galėtų būti įtraukiami epizodiškai, konkrečiuose programos kūrimo etapuose – pavyzdžiui, pačioje pradžioje, kai renkamos aktualiausios temos ir planuojamos kryptys. Kiti dalyviai siūlė priešingai – įtraukti edukatorius vėlesniuose etapuose, pavyzdžiui, programos pabaigoje, kai galima apibendrinti patirtis ir pateikti siūlymus tolesniam tobulinimui. Buvo teigiama, kad tinkamas būdas užtikrinti edukatorių įtraukimą galėtų būti apklausos ar konsultacijos tam tikru programos kūrimo ar vystymo momentu.
- nedidelė dalis tyrimo dalyvių (3 komentarai) akcentavo norą dalintis patirtimi patirties dalijimosi seminarų ar susitikimų metu ir individualiai tobulinti programas pagal poreikį, o dar mažesnė dalis (2 komentarai) pabrėžė, kad svarbu gauti informaciją laiku iš programos koordinatorių, kad galėtų planuoti veiklas ir neprarastų galimybes pasinaudoti tam tikromis galimybėmis.

Kalbant apie programos perspektyvas, kaip manote ar būtų tikslinga edukatorius labiau įtraukti į programos vystymą? Jei taip, kuriame etape tai turėtų vykti?

1 pav. Edukatorių įsitraukimas į programos vystymą ateityje

2. MIRKT programos metodikos vertinimas iš bibliotekos specialistų perspektyvos

2.1. Metodikos vertinimas ir taikymas praktikoje

Tyrimo dalyviai, vertindami MIRKT programos metodiką, išsakė įvairias nuomones, kurios atskleidė tiek teigiamus, tiek specifinių iššūkių keliančius aspektus, pvz.:

- metodika yra labai vertinga, tačiau ji per daug teorinė (akademiška) ir per sudėtinga. Pabrėžiama, kad praktikoje ją teko pritaikyti pagal skirtingų auditorijų poreikius ir gebėjimus;
- metodika per menkai pritaikyta auditorijoms, turinčioms regos sutrikimų. Metodinės medžiagos elementai (pvz., skaidrės) neatitinka šios auditorijos poreikių, todėl edukatoriams tenka ieškoti alternatyvių mokymų medžiagos pateikimo būdų;
- metodikoje pateiktus pavyzdžius, siūlomas praktines užduotis bei rekomendacijas diskusijoms specialistai vertino palankiai. Jų teigimu, tokios metodinės priemonės ir būdai labiausiai padeda sudominti auditoriją ir skatina aktyvų dalyvių įsitraukimą.

Bibliotekų specialistai diskusijų metu kaip esminį privalumą išskyrė edukatoriams suteiktą galimybę programos metodikoje pateikiamą mokymų medžiagą naudoti lanksčiai ir koreguoti pagal jų, kaip lektorių, poreikį.

„Mums buvo labai gerai pasakyta per pirmuosius mokymus MIRKT, <...> kad šita programa yra rėmai ir jūs galite ją pakeisti, papildyti, atimti ir pasidaryti pagal save. Tai turbūt tas ir yra, duoda lankstumo. Galima <...> kažkaip pakreipti, kad iš lengvesnės pusės tą problemą, sakykim, apčiuoptum, iš kitos pusės pateiktum. Šiuo klausimu suteikta mums daug lankstumo“ (A_08)

Klausiant bibliotekų specialistų, kaip jiems sekėsi pritaikyti MIRKT metodiką savo mokymams, išaiškėjo, kad jie šiam procesui skyrė daug dėmesio, pastangų ir kūrybiškumo. Diskusijų dalyvių atsakymuose atsispindi šios patirtys:

- teko itin supaprastinti pateiktą MIRKT mokymų medžiagą, keisti formuluotes į suprantamesnes, o prezentacijų skaidres pritaikyti įvairių auditorijų poreikiams. Teorinę metodikos dalį edukatoriai taikė selektyviai, didesnę dėmesį skirdami praktiniams aspektams;
- didelė dalis specialistų pažymėjo, kad metodinės medžiagos yra labai daug, o kai kurios temos jiems patiems ne visada aiškios, todėl reikėjo papildomai gilintis ir sekti naujienas;
- teko nuolat ieškoti būdų, kaip mokymus dalyviams padaryti suprantamus ir įdomius: įtraukti daugiau diskusijų, interaktyvių veiklų, pateikti aktualius pavyzdžius;
- stengiantis geriau atitikti auditorijų poreikius ar pritraukti dalyvius į mažiau populiarių MIRKT temų mokymus, teko sujungti skirtingas temas;
- teko ieškoti alternatyvių priemonių (pvz., skrajutės, knygų skirtukai) ir taikyti įvairius metodus, kurie padėtų atkreipti skirtingų auditorijų dėmesį ir leistų mokymų dalyviams geriau įsisavinti informaciją bei skatintų juos domėtis MIRKT temomis.

2.2. Mokymų medžiagos tinkamumas ir temų aktualumas gyventojams

Vertindami MIRKT mokymų aktualumą ir tinkamumą gyventojams, MIRKT programoje dirbantys bibliotekų specialistai išskyrė kelis esminius aspektus:

- mokymai yra neabejotinai aktualūs ir suteikia mokymų dalyviams naudingų žinių;
- gyventojai labai vertina praktinę mokymų dalį – užduotis, pavyzdžius ir realias situacijas, padedančias geriau įsisavinti informaciją;
- didžiausio susidomėjimo sulaukia mokymų temos apie dirbtinį intelektą ir saugumą internete. Šias temas bibliotekų specialistai įvardijo kaip pačias aktualiausias, kadangi jos atliepia šiandieninius visuomenės informacinius poreikius;
- daugiausia klausimų ir neaiškumų gyventojams kyla dėl praktinio technologijų naudojimo kasdienybėje (pvz., naudojimosi kompiuteriu, išmaniaisiais telefonais, elektroninėmis paslaugomis, elektroniniu paštu ir socialiniais tinklais);
- į mokymus dažniausiai ateina vyresnio amžiaus žmonės, kuriems informacinio raštingumo aktualijos kelia daugiausiai iššūkių;
- mokymuose dalyvaujančių gyventojų reakcijos dažniausiai būna teigiamos, jie linkę aktyviai įsitraukti į diskusijas, noriai dalijasi įvairiomis savo patirtimis bei tampa labiau motyvuoti domėtis MIRKT temomis savarankiškai.

3. MIRKT programos naudos ir patrauklumo gyventojams vertinimas iš bibliotekų specialistų perspektyvos

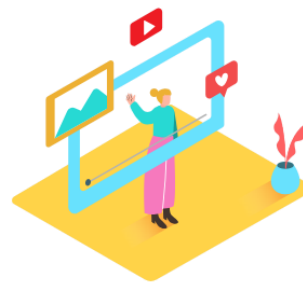
3.1. Programos mokymų naudos gyventojams vertinimas

Bibliotekų specialistai, paklausti apie MIRKT programos naudą gyventojams, nurodė, kad šių mokymų poveikis ir vertė skirtingoms grupėms pasireiškia nevienodai. Didžioji dalis manė, kad **daugiausia praktinės ir socialinės naudos iš MIRKT mokymų gavo senjorai**. Mokymai sustiprino jų gebėjimus naudotis informacija, padėjo geriau atpažinti dezinformaciją, ugdyti saugumo įpročius internete ir paskatino socialumą: „*Senjorai, jie daugiau ateina kaip į tokį socialinį renginį. <...> Jiems tai yra antrinis dalykas, antrinis poveikis, kad su telefonu išmoko kažką padaryti. Pirmas dalykas, kad jie kartu šnekasi*“ (A_06).

Keli specialistai pažymėjo, kad **jaunimui mokymai taip pat naudingi**, nes jų metu jie gauna patikimą informaciją vienoje vietoje: „*<...> ateina jaunesni. Pasirodo, kad nelabai ką žino*“ (A_12).

Keletas šio tyrimo dalyvių akcentavo **gaunamą teigiamą grįžtamąjį ryšį iš auditorijos**. Dalis mokymų dalyvių grįždavo į mokymus dėl geros patirties anksčiau vykusiuose mokymuose. Bibliotekų specialistus džiugino teigiama linkme pasikeitusi mokymų dalyvių nuomonė apie jų vertę ir naudą, plojimai ir žodinės padėkos po veiklų. Pozityvaus tarpasmeninio ryšio palaikymas yra labai svarbus abiems pusėms – tiek lektoriui, tiek auditorijai, – nes padeda ne tik kurti gerą, pasitikėjimu grįstą atmosferą, mokyti vieniems iš kitų, bet ir užtikrina tinkamą aplinką mokymų rezultatams pasiekti.

„<...> mes visada po mokymų duodame užpildyti tą atgalinį ryšį. Sakau - „aš jus mokau, bet taip pat ir aš pati iš jūsų mokausi“. Tai būtent leidžia ir tobulėti tie atsiliepimai. Nes būna ir kas negerai, kas gerai, ko tikėtumėtės toliau. Mes pasikeičiame kontaktais ir aš jau kitą kartą galiu su jais susisiekti ir tiesiog

pasakyt – „va tokių tokių dieną vyks mokymai“. Tai palengvina visą tą viešinimą ir tu tikrai žinai, kad susidaro viena grupė. Galima pakartoti ir antrą grupę“ (R_17)

Diskusijų dalyviai taip pat akcentavo, kad MIRKT mokymų nauda labai priklauso nuo pačių edukatorių pastangų, patirties bei kompetencijų, dėstomos temos ir gyventojų poreikių bei lūkesčių.

3.2. Programos iniciatyvų patrauklumo gyventojams vertinimas

Specialistų nuomone, MIRKT programos iniciatyvų patrauklumas nėra vienodas, kadangi skirtingos auditorijos vertina skirtingas veiklas ir temas. Tos pačios MIRKT iniciatyvos vienoje vietoje sulaukia didelio susidomėjimo, o kitur - mažesnio.

Tyrimo dalyvių manymu, **labiausiai patrauklios buvo tos MIRKT iniciatyvos, kurios yra žaismingos, vizualiai patrauklios ir interaktyvios** (pvz., renginiai, žaidimai, atpažįstami asmenys, galimybė gauti prizų). Kaip pačias patraukliausias bei daugiausiai darbingo amžiaus gyventojų įtraukusias iniciatyvas specialistai išskyrė „Cookie Truck“ furgonėlį ir orientavimosi žygį. Daug susidomėjimo sulaukė ir protmūšiai, ypač kai juos vedavo žinomi žmonės: „*Didžiausio susidomėjimo sulaukia protmūšis, nes žinomas yra Paulius Ambrazevičius vedėjas. Tikrai, žinokit, buvo ta vyšnaitė ant torto*“ (R_15).

Mažiau patraukliomis buvo laikomos tos iniciatyvos, kurios atrodė per sudėtingos ir nepritaikytos skirtingoms auditorijoms. Pavyzdžiui, virtualus pabėgimo kambarys, kaip būdas perteikti informaciją žaidimo forma, gyventojams nors ir buvo įdomus, bet jo edukacinis poveikis ribotas: „*<...> aš pati neatsimenu nieko iš tos informacijos, nes man svarbiau buvo patekti į kitą lygį, nei išmokyti informacinio raštingumo*“ (A_06). Bendrai virtualus pabėgimo kambarys, žaidimas „Populistas“ ir kryžiažodžiai buvo įvardijamos kaip labiau jaunesnę auditoriją pritraukiančios iniciatyvos, tačiau per sudėtingos ir ne tokios populiarios tarp vyresnių gyventojų: „*<...> viename renginyje lektorė vedė, tai tikrai sudėtinga. Buvo aštuntokai, devintokai, man atrodo. Aišku, „Populisto“ žaidimą turi visiškai interpretuoti savaip, nes jeigu vesti kaip ten sumanyta, tai čia yra kosmosas ir klausimai kai kurie jau pasenę*“ (R_20). Kiti dalyviai pažymėjo, kad išvis žaidimo „Populistas“ nėra siūlę gyventojams ar bandę įveikinti savo bibliotekose. Verta atkreipti dėmesį į tai, kad žaidimas „Populistas“ taip pat nėra pritaikytas gyventojams, turintiems regėjimo negalią.

„<...> reikia pripažinti, kad tas „Populistas“ absoliučiai nepritaikytas žmonėms su regėjimo negalia. Kaip ir daugelis dalykų MIRKT reikaluos, nepritaikyta žmonėms su regėjimo sutrikimais. Nu, tai ten aš tiesiog truputėlį savaip pakoregavau ir mes jį sužaidėm. Žmonės sakė, kad neįdomu, bet antrą kartą jau nelabai pakviestum“ (A_18)

Dalis tyrimo dalyvavusių specialistų akcentavo, kad įvairių renginių ir iniciatyvų atveju **transliacijų formatas nebuvo tinkamas**: „*Vienas mažiausiai paveikių dalykų, tai yra transliacijos <...>. Jos dažnai būna nelabai tinkamu metu*“ (R_23).

4. MIRKT programos įgyvendinimo iššūkiai

4.1. Dideli programos planai – ribotos galimybės

Nors pati MIRKT programa yra gana ambicinga, tačiau bibliotekų specialistai neretai susidurdavo su realių galimybių stoka įgyvendinti jos veiklas. Tyrimo metu buvo paminėti šie iššūkiai, susiję su MIRKT veiklų įgyvendinimo ribotumu:

- kai kurioms bibliotekoms trūko reikiamos techninės ar programinės įrangos arba iškilo problemų dėl pastato pritaikomumo mokymams – trūko mokymų auditorijos;
- finansinių išteklių trūkumas ribojo galimybes pasikviesti žinomus lektorius: „*Dar vienas toksai sunkumas, sakyčiau, būtų pasikviesti kažkokius žinomus veidus, gerus lektorius, bet čia jau tada susiduriam su lėšų trūkumu. Šiais metais šiek tiek nusimatėm, spalio mėnesį planuojam, bet šitoj vietoj taip pat yra, yra iššūkis*“ (R_23);
- buvo sudėtinga įgyvendinti veiklas, kurioms trūkdavo grupės narių pritarimo ir palaikymo, todėl ne visi išskelti MIRKT darbo grupės tikslai būdavo lengvai pasiekiami: „*<...> įgyvendinti tam tikrus tikslus, ką darbo grupė nutarė. Vis tiek reikia išgirsti vienu siūlymus, kitų siūlymus. Galiausiai galbūt tu kažkam buvai nepritarusi, bet tiesiog turi įgyvendinti*“ (A_04);
- programos priemonių viešinimas ne visada buvo tinkamai suplanuotas. Pavyzdžiui, žaidimo „Populistas“ pristatymas į viešąsias bibliotekas įvyko vėliau nei buvo paskelbta reklama ir ši situacija lėmė gyventojų nusivylimą.

4.2. Iššūkiai, susiję su programos tikslinėmis grupėmis

Diskusijų metu išryškėjo, kad **auditorijos pritraukimas** yra pagrindinis ir bene didžiausias iššūkis, su kuriuo susidūrė bibliotekų specialistai, o įvardintos priežastys, apsunkinusios žmonių pritraukimą, buvo labai įvairios:

- didelė veiklų (mokymų, paskaitų, seminarų) gausa ir pasiūla rinkoje sukuria didelę konkurenciją dėl tos pačios tikslinės auditorijos pritraukimo: „*<...> Dar vienas dalykas – labai sutampa renginiai. Pavyzdžiui, „Skaitmeninė savaitė“, „Senjorų dienos internete“, „MIRKT savaitė“. Mes kalbam apie tą pačią auditoriją. Pas mus senjorai „susikaičiuoti“. Tai prikviešti, kai eina kelios šitos savaitės viena paskui kitą – tai yra žiaurus iššūkis. Ir tai yra tikrai neprotinga*“ (R_01);
- mažas gyventojų skaičius regionų vietovėse prisideda prie intensyvėjančios konkurencijos organizuojant ne tik mokymus, bet ir kitus renginius: „*<...> Mes esame mažas miestelis. Tai čia yra apie penkis tūkstančius gyventojų ir, žinokit, prisikviesti auditoriją yra labai didelės pastangos. Skambini asmeniškai, kvieti. Tą patį mes darom ir į renginius, ne vien kai kalba eina apie mokymus*“ (R_01);
- programa iš esmės nebuvo pritaikyta skirtingoms tikslinėms grupėms, tad patys bibliotekų specialistai mokymų temas turėjo adaptuoti prie skirtingų žmonių poreikių savo jėgomis: „*<...> sudėtinga, kaip tą tokią gan sudėtingą informaciją pateikti vyresnio amžiaus žmogui. Reikėjo išmokti kaip ją [medžiagą] perkramtyti, perdaryt, kad suprastų ir tas vyresnio amžiaus žmogus*“ (A_19);
- jaunesnius ir dirbančius gyventojus sudominti sunkiausia, nes jie nejaučia poreikio mokytis ir mano, kad jau turi žinių, todėl jų požiūris – skeptiškas, o motyvacija dalyvauti

- maža: „<...> turi ir labai iškomunikuoti, ką gaus žmogus ten tuose mokymuose. Kad darbingo amžiaus žmogus į mokymus važiuotu, tai turi tą daryti labai tikslingai ir gauti kažką“ (A_03). Dėl šios priežasties į mokymus nuolat ateina tie patys dalyviai, dažniausiai vyresnio amžiaus;

- gyventojų nuogaštavimai bei baimė dėl per sudėtingo ir sunkiai suprantamo mokymų turinio juos stabdo nuo dalyvavimo MIRKT veiklose: „<...> kad kartais neateina dėl to, kad baiminasi, kad nesupras apie ką mes kalbėsime. Tiesiog kai pamato, kad ten ne taip sudėtinga, kaip jie galvoja, tai tada ateina ir į kitus mokymus“ (A_19);
- vyraujanti gyventojų nuomonė, kad jiems nereikia mokymų, dažnai grindžiama įsitikinimu, jog jie nesinaudoja tam tikromis programomis ar įrankiais (pvz., dirbtiniu intelektu);
- pritraukiant tikslinę grupę dažnai kyla organizacinių, sezoninių ir logistinių iššūkių, mokymų grafikus riboja patalpų užimtumas, dėl ko nepavyksta lanksčiai planuoti veiklų: „<...> Nėra transporto, nepatogus laikas, čia ryte nenoriu, man autobusas, galiu atvažiuoti trečiadienį, nes trečiadienį turgus, antradienį, ketvirtadienį mes jau neprisikviesim. Geriausiai norais ateis vienas kitas etatinis skaitytojas“ (R_12);
- vyresnio amžiaus žmonėms kartais sudėtinga fiziškai dalyvauti mokymuose ir kituose renginiuose: „Aš, pavyzdžiui, skambinu, ir jie būna sako: „nu, pagalvosim“. Vyresnio amžiaus žmonėms būna tiesiog labai sunku ateiti [fiziškai]“ (A_17).

Kai kuriems tyrimo dalyviams kėlė iššūkių prisitaikymas prie auditorijos. Neretai mokymų dalyvių auditorijos būna heterogeniškos. Pavyzdžiui, nevienodas mokymų dalyvių žinių lygis šiek tiek išbalansuoja mokymų dinamiką: „<...> kai susirenka grupė ir nežinai, kokie ateis žmonės. Būna ir visai nemoka, o kitas jau yra pažengęs ir tada yra toks iššūkis, kaip reikia visus [mokyti].“ (R_13). Taip pat bibliotekų specialistai pastebėjo, kad vyresnio amžiaus auditorijai reikia ne vieną kartą kartoti tuos pačius dalykus kol įsisavinama informacija, išmokstama atlikti tam tikrus veiksmus (pvz., rašyti tekstus, valdyti kompiuterinę pelę). Šiai auditorijai svarbu sudaryti sąlygas individualiai konsultuotis su edukatoriais arba pakartoti mokymų medžiagą.

„Nežinau, pas mane jau kaip pradžiamokslis, labiausiai žmonės, jeigu jiems rūpi tas klausimas, tai individualiai užsiėmimai vyksta. Paprasčiausiai taip ir žmogui patogiau. O per grupines, nu nebent transliacijų žiūrėjimai kažkokie teminiai. O taip jeigu kalbant apie mokymus, tai čia jau labiausiai pereina į individualius, todėl, kad grupę surinkt yra problematiška“ (R_14)

Dalis bibliotekų specialistų kalbėjo apie atvejus, kai mokymai neįvyko, nes į juos neatėjo nei vienas dalyvis: „<...> pas mus tai problema ta, kad dažniausiai apskritai niekas neateina į mokymus. Nežinau, ar čia dėl gyventojų kiekio ar mažai skelbiama, ar dar kur kitur problema“ (R_18).

Keletas dalyvių pažymėjo, jog kartais tenka susidurti su priešiška nusiteikusia auditorija: „<...> Ateina, žinokit, kartais tokie klientai, kur jie atseit žino ir ginčijasi su tavim. Tu jam sakai, kad reikia spausti, tai ne, „pas mane namie kitaip“. Tai sakau: „Ar Jūs norit išeit sužinojęs, ar Jūs norit su manim pasiginčyti?“ (R_11). Taip pat bibliotekų specialistai išskyrė problemas, kylančias norint pakeisti vyresnio amžiaus auditorijos nuomonę tam tikrais klausimais: „Įtikint turbūt reikia. Čia va mums turbūt sudėtingiau sekasi. Nes tokio amžiaus žmonės, atseit, jau turi patirties tame visame, tie vyresni, ir juos įtikint, pakeisti jų nuomonę nėra paprasta“ (A_01).

Taip pat pažymėtina, kad kartais iššūkių kildavo dėl specifinės tikslinės grupės mokymų. Pavyzdžiui, dalis bibliotekininkų nepasitikėjo savo kompetencijomis mokyti pedagogus: „<...> nejaukiai jaučiausi mokytojus kviesdama. Galvoju, taigi jie už mus bibliotekininkus kur kas daugiau naudoja ir žino“ (R_11).

Diskusijų metu specialistai pabrėžė, kad iššūkių kelia ir spaudimas įvykdyti planus kai veiklos neatitinka realių auditorijos poreikių: „Čia ne [tikslinės grupės] poreikis, bet tiesiog reikia. Reikia. Yra skaičiai ir tu turi įgyvendint“ (A_02).

Apibendrinant galima teigti, kad pagrindiniai iššūkiai, pritraukiant tikslines auditorijas į MIRKT veiklas, yra susiję su pertekline konkurencija dėl auditorijos, dalyvių heterogeniškumu,

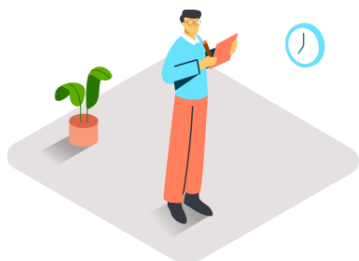
motyvacija, temų (ne)patrauklumu, programos nepritaikymu skirtingoms auditorijoms ir organizaciniais veiksniais.

Analizės metu išryškėjo, kad viešųjų bibliotekų specialistai, siekdami geriau prisitaikyti prie auditorijos ir ją pritraukti į MIRKT programos mokymus bei renginius, pasitelkė šiuos būdus:

- ➔ naudojo įvairius viešinimo kanalus, bibliotekose dalino lapelius su informacija apie vykstančius mokymus, asmeniškai skambino ir kvietė bibliotekų lankytojus, pažįstamus ar draugus į organizuojamus MIRKT renginius;
- ➔ bendradarbiavo su kitomis institucijomis ir organizacijomis, siekiant pritraukti ne tik potencialią auditoriją, bet ir išorės lektorius;
- ➔ organizavo išvažiuojamuosius mokymus;
- ➔ į mokymus ir renginius kvietė įdomius bei profesionalius išorės lektorius, ekspertus;
- ➔ jei konkreti mokymų tema nesudomino potencialios auditorijos, koreguodavo ir siūlydavo kitą jos pateikimo formą;
- ➔ mokymų bei renginių (pvz., Cookie Truck) laiką ir vietą planavo atsižvelgdami į auditorijos galimybes ir poreikius.

4.3. Profesinio pasirengimo ir darbo sąlygų iššūkiai

4.3.1. Darbo planavimo ir krūvio pokyčiai

Grupinių diskusijų dalyvių buvo klausiama, ar įprastai jie žinojo, kiek ir kada reikės įsitraukti į programos veiklas ir kiek galės planuoti savo darbą bei numatyti darbo krūvį. Duomenys parodė, kad dažniausiai MIRKT veiklos buvo planuojamos iš anksto ir įtraukiamos į bibliotekų metinius planus ar darbuotojų metines užduotis. Tačiau **tiksliai numatyti visą darbo krūvį buvo nelengva**: „Šiaip to planavimo prasme sunku, bet žinai, kad tai užims nemažą laiko dalį, aišku kad tai ir prioritetinga veikla, bet kad ir reikalaujanti to laiko, bet nors ir nežinau ir nesuplanuoji, bet žinai, kad tai bus vienas pagrindinių [darbų]“ (A_13).

Vienas iš daugiausiai tyrimo dalyvių pasisakymuose atsikartojančių aspektų, kalbant apie darbuotojų darbo krūvį ir planavimą, buvo **MIRKT veiklų derinimo su kitomis darbo funkcijomis sunkumai**. Pastebėta, jog dažnai MIRKT lektoriaus ar veiklų organizatoriaus vaidmuo pačių tyrimo dalyvių nėra traktuojamas kaip lygiavertis tiesioginiam darbui, o daugiau kaip papildoma funkcija: „<...> tai yra papildomas darbas ir kai kuriais mėnesiais <...>, kai tu tikrai nespėji savo tiesioginių darbų, nes renginiai ir renginys lipa ant renginio, ir dar MIRKT. <...> ir nukenčia viskas, ne tik MIRKT, bet ir tiesioginės tos pareigos, tikrai“ (R_05). Be to, dėl įvairių skirtingų veiklų gausos bibliotekų specialistams kartais būna sunku susikaupti, kai kurie darbai stringa, tenka skubėti, dėl to nukenčia darbų kokybė: „Reikia atsirinkti tada, ką aš darysiu kokybiškai, nes, jeigu darysiu viską iš karto, aš nepadarysiu tos kokybės ir bus betvarkė“ (R_12).

Kita vertus, planavimo procesas ne visada būdavo sklandus, nes neretai atsirasdavo nenumatytų darbų. Dažniausiai buvo minima, kad sudėtinga suplanuoti mokymų ir individualių konsultacijų, kurios vyksta pagal poreikį, kiekį: „Pradžioj metų, kai dėliojamės užduotis, mes iš karto nusimatom, kiek MIRKT mokymų [vesime]. Bet jeigu kas nors paskambintų, paprašytų, kad reikia mokymų, eini ir darai.<...>“ (A_16).

Darbo krūvio planavimą apsunkino ir tai, kad MIRKT temų informacija sparčiai kinta, ją reikia reguliariai peržiūrėti, atnaujinti pavyzdžius, užduotis. Pasak tyrimo dalyvių, tai taip pat užima laiko, nors ir neatsispindi planuose: „Pavyzdžiui, dėstai labai daug įvairių dalykų, temų, ir negali kaip robotas išėiti ir iš savo stalčiuo šiandien išsitraukti va tą, vis tiek reikia prisiminti, pasižiūrėti, atsinaujinti savo medžiagą“ (A_11).

Kalbant apie darbo krūvį, jis iš dalies susijęs su anksčiau nagrinėtu informacijos pateikimo aspektu – kai kurie tyrimo dalyviai išsakė nuoskaudas, kad informacijos sklaidos trikdžiai apsunkino veiklų planavimą ir sukėlė papildomo streso: „Man, kaip ne koordinatoriui, Cookie Truck kaip iš giedro dangaus pasirodė. Jis buvo kuriamas, bet aš nežinojau, kad [apskrities biblioteka] tokią programą turi. Jie vis tiek kaip ir turėtų dalintis informacija. Iki manęs ji nesuvaikščiojo“ (A_08).

Verta atkreipti dėmesį į tai, kad tik vienas tyrimo dalyvis pažymėjo, jog darbo krūvio problema buvo sprendžiama perskirstant užduotis taip, kad krūvis būtų subalansuotas, įtraukiant papildomus darbuotojus.

„Tiesiog atsirado merginų kolegijų, kurios mielai prisijungia, įsijungia, išitraukia irgi į tą veiklą. Tai dabar keliuose padaliniuose, jeigu yra galimybė ir yra norinčių žmonių, vyksta tie mokymai ir ten. Tas krūvis pasiskirstė, daugiau kolektyvo išitraukia. Tai Cookie Truck'ą jau susiorganizavom, nes taip atrodo vienai, tai sunku – kaip čia viską padarysi, kaip čia suspėsi. Yra to noro, bet kartais galimybių nelabai būna. Tai dabar kažkaip turiu pastiprinimą. Tai taip, jeigu jau aš negalėsiu, tai galbūt va kolegė kokia galės, ar dar kažkas, tiesiog va taip“ (R_02)

Tyrimas parodė kad, MIRKT veiklų įtraukimas į specialistų darbą reikalauja lankstaus planavimo, gebėjimo greitai reaguoti į pokyčius ir efektyvaus darbo krūvio valdymo. Nors dauguma dalyvių stengiasi integruoti MIRKT veiklas į metinius planus, tačiau neplanuotos bei papildomos veiklos, žmogiškųjų išteklių trūkumas ir MIRKT veiklų derinimas su kitomis darbuotojo funkcijomis išlieka esminiais iššūkiais.

4.3.2. Motyvacija ir emocinė sveikata

Tyrimas atskleidė, kad kai kurie tyrimo dalyviai **susidūrė su įvairaus pobūdžio stresu** prieš mokymus, mokymų metu ar koordinuojant MIRKT programą.

„Malonu girdėt, kad tai vertinama kaip savitobulinimą skatinanti veikla, tačiau dar visgi pridėčiau streso aspektą ryškų. Nes nors daug išmokom, sužinojom ir panašiai, bet buvo daug streso, nervų dėl spaudimo, na natūraliai jauti tą spaudimą. Ypač mes, kurie atsakingi tiek metų už tą programos rengimą ir rezultatą. Ir kartais tikrai sudėtinga su tais rengėjais, iš šalies samdomais tas nesusikalbėjimas. Ir tikrai streso kykla, ir ten buvo visokių sunkumų“ (A_13)

Dalis specialistų pabrėžė reikalingų žinių bei įgūdžių (pvz. viešo kalbėjimo, andragogikos, patrauklių mokymo metodų taikymo) trūkumą, dėl kurio kildavo neužtikrintumas, nepasitikėjimas savimi, nerimas dėl galimų klausimų, į kuriuos gali nebūti galimybių atsakyti.

„<...> tam, kad galėčiau perteikti informaciją kitiems, aš norėčiau žinoti daugiau, būt labiau užtikrinta, nes vien perskaityti skaidres atsisėdus grupei žmonių, aš manau, kad yra visiška nesąmonė. Tai turi būt įdomiai pateikta informacija, savais žodžiais, nuotaikingai, kad irgi galėtum atsakyti į klausimus, kuriuos tau užduos, o ne tik atėjau, perskaičiau ir ačiū, viso gero. Tada tikrai niekas neis ir niekam bus neįdomu“ (R_05)

Svarbu paminėti, kad bendrai MIRKT **programos medžiagos turinys bibliotekų specialistams buvo gana sudėtingas**, komplikotas bei painokas dėl informacijos gausos. Iš kai kurių tyrimo dalyvių pasisakymų galima suprasti, kad jų pagrindinė specializacija nebuvo susijusi su informacinėmis technologijomis, tad jie turėjo daug ką išmokti savarankiškai ir tam paskirti daug asmeninių resursų: „<...> Ir pačiuose mokymuose – atrodo, kaip aš čia dabar vesiu, tai aš čia kaip ir ne specialistas tų informacinių technologijų“ (R_01). Bendrai pastebima, kad pritraukti

darbuotojus dalyvauti MIRKT programoje ir prisidėti prie jos veiklų vykdymo nėra lengva, nes programa yra sudėtinga ir reikalauja daug pasiruošimo, o tai demotyvuoja ir skatina specialistų pasyvumą.

„<...> Darbuotojų motyvacija turbūt irgi labai skirtinga, nes vieni nori labiau įsitraukti, kiti jau yra pavargę nuo tų mokymų, nes veda n metų plius, tai... MIRKT programa visai yra sudėtinga. Jinai nėra tik apie Google'ą, tokius labai basic dalykus. Gal sunku darbuotojus kartais įkalbinti, įvesti į tokius mokymus, ką aš visiškai suprantu, nes tai reikalauja ir pasiruošimo. Jeigu vedi, jau norisi būti užtikrintai. Gal viena iš problemų – atsiranda demotyvacija” (R_09)

Prie darbuotojų demotyvacijos gali prisidėti ir neigiama patirtis vykdant programos veiklas. Pavyzdžiui, vienas tyrimo dalyvis dalijosi, kad nepaisant kruopštaus pasiruošimo mokymams, kartais nesusirenka auditorija, o tai sukelia didelį nusivylimo jausmą: *<...> esi pasiruošęs temai atrodo nu sąžiningai nuo dūšios ir taip toliau, o neturi kam juos dėstyti. Tame yra <...> didžiausias nusivylimas” (R_19).*

Be to, tarp kai kurių bibliotekų darbuotojų vyrauja neigiama nuostata MIRKT programos atžvilgiu – MIRKT koordinatoriai kartais netiesiogiai sužino, jog nepaisant to, kad gerai suvokiama MIRKT programos svarba, tačiau ji laikoma nepatraukia. Tai taip pat gali būti didelis demotyvacinis veiksnys darbuotojams aktyviau įsitraukti į jos veiklas bei rodyti iniciatyvą.

„Dar yra niuansas toks, kad ne visi mes priimam MIRKT programą, tai kartais tikrai yra atstūmimas šitos programos, gal toks kritinis požiūris į ją, ypač kalbant gal ir mūsų komandos narių, bet yra ir regiono bibliotekų, kai tenka su jais bendrauti. Turėjom ir gyvą susitikimą, bet jiems kitos programos yra mielesnės, negu šita. Tai toks požiūris neigiamas dar yra, apskritai gal į šią programą. Ir sunkiai ji įsileidžiama į darbus, į mūsų darbinę atmosferą” (A_07)

Skirtingi požiūriai į programą gali kelti ir specifinių įtampų, susijusių su atsakomybių pasiskirstymu tarp bibliotekų. Pavyzdžiui pastebėta, kad kai kurių regionų bibliotekų darbuotojai tikisi, jog jiems nereikės aktyviai dalyvauti edukacinėje veikloje su Cookie Truck, nes darbą už juos atliks darbuotojai iš apskričių bibliotekų: *„<...> Edukacinė veikla su Cookie Truck'u buvo suplanuota taip, kad atvažiuoji į regioną, apmokai kolegas ir tada visi dirbam kartu. Dabar pajutom tokį dalyką, kad atvažiuokite ir pastovėkite, o mes atostogaujam” (A_05).*

Kita vertus, kai kuriose bibliotekose tik vienas darbuotojas yra atsakingas už MIRKT programą bei turi atstovauti visą biblioteką. Tai sukelia vienišumo jausmą, nes nėra su kuo pasitarti ar pasidalinti krūviu bei atsakomybėmis.

4.4. Struktūriniai ir socialiniai iššūkiai

Tyrime dalyvavę bibliotekų specialistai akcentavo ne tik individualias ar profesines, bet ir kompleksines socialines problemas, kurios kelia nemažai iššūkių MIRKT programos vystytojams, koordinatoriams, vykdytojams ir gavėjams, pavyzdžiui:

- ➔ skubėjimo ir paviršutiniškumo problema, kuri siejasi su platesniu, greitai kintančiu socialiniu ir technologiniu kontekstu. Žmonės ne tik nespėja prisitaikyti prie pokyčių, bet jų ir nebepestebi. Tai atsispindi ir bibliotekų veikloje – norisi greito, sukramtyto rezultato, trumpų tekstų, žinučių ar video medžiagos. Specialistai, kurie rengia

programas, nespėja kokybiškai įsigilinti, pasiruošti temoms ar jas perprasti iš esmės, o besimokantieji nori labai supaprastinto turinio, kuris nelavina kognityvinių žmonių gebėjimų. Tokio principo veiklų organizavime įsigalėjimas veda prie paviršutiniškumo ir kokybės mažėjimo;

- ➔ išaugęs žmonių nepasitikėjimas ir nerimas – nežinoma kuo tikėti, viskuo abejojama, dėl visko neramu. Tai sukelia nemažai iššūkių MIRKT veiklų vykdytojams, nes jie turi ne tik skatinti kritinį žmonių mąstymą, bet ir tuo pačiu nuraminti juos bei neprisidėti prie bendro pasitikėjimo nuosmukio visuomenėje augimo: „*Nes dabar tų abejonių tiek yra, kad turbūt žmonės savim jau pradėjo nebepasitikėti. Ir bet koks klausimas labai opus ir skausmingas. Gal tiesiog dabar reikėtų susikoncentruoti į tokių žmonių ir visuomenės nuraminimą, atsipūtimą*“ (R_03);
- ➔ sparti bibliotekinių funkcijų plėtra – augantis veiklų kiekis bibliotekose yra daugiasluoksni problema, nes sukelia grandininę reakciją. Pastebima, kad veiklų gausoje pasimeta reikšminga informacija, įvairios institucijos konkuruoja dėl tų pačių lankytojų dėmesio, neefektyviai naudojami resursai, kuriuos būtų galima sutelkti organizuojant ne pavienes iniciatyvas, bet didesnio pobūdžio tarpinstitucinius renginius ar programas ir taip išvengti jų dubliavimo. Galiausiai tai prisideda prie augančio socialinio bei informacinio triukšmo, žmonių abejingumo arba vartotojiško požiūrio į prasmingas veiklas ir bendro visuomenės, sykiu ir bibliotekų specialistų, nuovargio augimo.

5. Rekomendacijos: MIRKT programos ateitis

5.1. Rekomendacijos, susijusios su programos veiklų turiniu, forma, organizavimu ir viešiniu

Rekomendacijos MIRKT programos veiklų turiniui:

- 👁️ Programos tikslas turėtų būti ne tik atsparumo informacinėms grėsmėms stiprinimas, bet ir solidarumo bei socialinio pasitikėjimo kūrimas, todėl svarbu, kad MIRKT veiklos skatintų įsitraukimą, bendruomeniškumą bei demokratinį dalyvavimą.
- 👁️ Visų programoje vykdomų veiklų bei iniciatyvų turinys turėtų būti paprastesnis ir lengviau suprantamas tiek plačiajai auditorijai, tiek patiems edukatoriams.
- 👁️ Būtinai nuolatinis MIRKT programos mokymų turinio atnaujinimas ir aktualizavimas – svarbu reguliariai peržiūrėti MIRKT mokymų programas ir jas adaptuoti pagal naujausias tendencijas (pvz., besikeičiančius tikslinių grupių poreikius), identifikuoti naujas kylančias aktualias temas ir atsisakyti pasenusios informacijos.
- 👁️ Stengtis išlaikyti pusiausvyrą tarp siūlomos informacijos bei veiklų pertekliaus ir stokos. Programa galėtų ugdyti ne tik kritinio mąstymo įgūdžius, bet ir informacinės dietos bei skaitmeninės detoksikacijos įpročius.
- 👁️ Mokymų programos turėtų būti praktiškos ir interaktyvios. Pabrėžiamas poreikis į mokymų turinį įtraukti kuo daugiau praktinių užduočių ir pavyzdžių, mažinti ir supaprastinti teorinę dalį, visą medžiagą pateikti interaktyviu būdu.
- 👁️ Patartina vengti dažnų tematių pasikartojimų mokymų programose. Jei jų išvengti nepavyksta dėl to, kad programų turinys siejasi tarpusavyje, pasikartojimus patartina pateikti lanksčiai, kūrybingai, iliustruojant skirtingais praktiniais pavyzdžiais.
- 👁️ Didinti temų įvairovę pvz., įvairių išmaniųjų įrenginių (laikrodžių, apyrankių ir kt.) naudojimas, mobiliųjų programėlių (pvz., skirtų „išmaniems namams“ organizuoti ir įvaldyti) įsidiegimas ir naudojimas jomis, saugumas telefone, kibernetinis saugumas, saugus pirkimas internetu, elektroninė bankininkystė, socialinių tinklų įvaldymas ir uždarbis jų pagalba, darbas su „Canva“ programa, patrauklių tekstų rašymas, apsaugojimo

nuo telefoninių sukčių būdai bei priemonės, dėmesio ekonomika, karinis bei civilinis pasirengimas, tvarumas.

- Užtikrinti esamų mokymų programų tęstinumą, kartu aiškiau fokusuojant ir prioritetizuojant mokymų temas, atsisakant perteklinio jų dubliavimo (pvz., 1) toliau vystyti „Dirbtinio intelekto“ temą, ją plėtoti, naudoti daugiau vizualinės informacijos, ši tema turėtų „persismelkti“ per visas kitas mokymų temas; 2) „Saugumo internete“ temą toliau būtina tęsti ir vystyti bei aktualizuoti; 3) „Autorių teisių“ temą verta siaurinti, dažnai nekartoti).

Rekomendacijos MIRKT programos veiklų formai:

- Sužaidybinti MIRKT ugdymo veiklas – siekiant įdomesnių ir interaktyvesnių mokymų bei renginių, siūloma į juos įtraukti kuo daugiau žaidybinių elementų (trumpi žaidimai, konkursai, kūrybinės užduotys, kurias mokymų dalyviai gali atlikti grupėse ar pavieniui, įvairesnėse erdvėse).
- Visa MIRKT mokymų ir veiklų informacija turi būti pateikiama trumpai bei aiškiai: tekstinė informacija turėtų būti pateikiama lengvai suprantama kalba, skubantiems ir laiko stokojantiems žmonėms tinkančiais trumpais tekstais ar kitais formatais (pvz., „Pažink medijas su Klaudija“ – pasiteisinusi bei patraukli MIRKT programos priemonė).
- Svarbu numatyti papildomą finansavimą MIRKT veiklų (vaisių, gėrimų, prizų, mokymų ar edukacijų priemonių, programinės įrangos atnaujinimo, licencijų apmokėjimui, išorės lektorių ir kviestinių svečių samdymui) organizavimui.
- Labai svarbus dėmesys detalėms – jauki aplinka, pasirūpinimas užkandžiais, vandeniu ar kitomis smulkmenomis, kurios padeda kurti rūpestingą ir įtraukiančią atmosferą.
- Plėsti žinių pa(si)tikrinimo priemonių įvairovę ir žaismingumą.
- Svarstyti galimybę „Pabėgimo kambarį“ perkelti ir į fizinę erdvę.
- Aktyviau vykdyti įvairius protmūšius ir viktorinas, kurie pritraukia nemažą skaičių dalyvių.

Rekomendacijos MIRKT programos veiklų organizavimui ir viešinimui:

- Sudaryti galimybes edukatoriams turėti mobiliųjų programėlių ar internetinių svetainių demonstracines versijas (pvz., el. bankininkystės), kurias mokymų metu edukatoriai galėtų pristatyti, o dalyviai – praktiškai išbandyti.
- Sudaryti galimybes edukatoriams turėti prieigą prie mokamų programų (pvz., „ChatGPT“) versijų ir aprūpinti reikiama technine įranga.
- Formalizuoti mokymus ir sudaryti sąlygas MIRKT mokymų dalyviams (gyventojams) įgytas kompetencijas patvirtinti dokumentais (sertifikatais).
- Anksčiau pradėti MIRKT savaitės komunikacijos kampaniją, kadangi sudėtinga gyventojus pritraukti į šios savaitės renginius ir iniciatyvas.
- Numatyti palankesnę orientacinio žygio vykdymo metų laiką (geriau jį organizuoti šiltuoju metų laiku) ar sudaryti galimybę keisti vykdymo datą, atsižvelgiant į oro sąlygas.
- Supaprastinti ir aktualizuoti žaidimą „Populistas“.
- Tobulinti MIRKT internetinę svetainę ir palaikyti jos turinio aktualumą.
- Sukurti MIRKT mobiliąją programėlę.

5.2. Rekomendacijos, susijusios su tikslinėmis grupėmis

- Svarbu labiau atsižvelgti į MIRKT programoje dalyvaujančių tikslinių grupių heterogeniškumą (amžių, negalias, išsilavinimą, profesiją, užimtumo statusą, gyvenamą vietovę ir pan.) ir diferencijuoti bei pritaikyti MIRKT veiklas pagal skirtingų socialinių grupių interesus, turimus gebėjimus, žinias bei sveikatos būklę.
- Atsižvelgti į esančius regioninius skirtumus (pvz., bendruomenėms, kuriose yra lietuvių kalba nekalbančių

gyventojų, vykdyti mokymų ar kitų renginių transliacijas su subtitrais; atsižvelgti į didmiesčių, priemiesčių ir mažesnėse ar kaimo vietovėse gyvenančių žmonių interesus bei poreikius).

- ☀️ Verta apsvarstyti galimybę plėtoti pradedantiesiems skirtus skaitmeninio raštingumo mokymus, orientuotus į praktinį, kasdienį technologijų naudojimą, kadangi vyresnio amžiaus auditorijai informacinio raštingumo aktualijos neretai kelia daug iššūkių.

Žemiau esančioje 1 lentelėje yra pateikiami sunkumai, kylantys pritraukiant specifines gyventojų grupes į MIRKT mokymus ar kitas veiklas bei galimi jų sprendimo būdai.

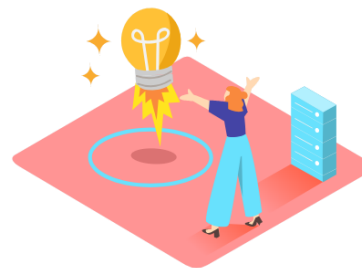
1 lentelė. Tikslinių grupių pritraukimo iššūkiai ir galimybės

Tikslinė grupė ir pagrindiniai sunkumai	Išvalgos ir sprendimai
<p>Vaikai (darželinukai, pradinukai) MIRKT programa nepritaikyta šiai amžiaus grupei. Nelogiška iš andragogų tikėtis, kad jie dirbtų su vaikais.</p>	<p>Ankstyvas švietimas galėtų būti veiksmingas būdas formuoti vaikų įpročius domėtis MIRKT temomis. Patartina kurti supaprastintas, žaismingas programas vaikams, kurios būtų tinkamos jų amžiui. Šias programas galėtų vesti ne andragogai, o kiti bibliotekų specialistai, kurie dirba su vaikais.</p>
<p>Moksleiviai (mokyklinio amžiaus) Mokyklose daug kalbama apie MIRKT temas, todėl sunku pasiūlyti ką nors naujo. Bibliotekų specialistai mano, kad dalis moksleivių apie skaitmeninį raštingumą žino pakankamai ar net daugiau nei patys bibliotekininkai, tad sunku juos sudominti.</p>	<p>Galima būtų bendradarbiauti su mokytojais, kūrybingai integruoti MIRKT temas į pamokas, naudoti žaidybinius metodus, siūlyti pamokas netradicinėse erdvėse ir netradiciniais formatais.</p>
<p>Jaunimas (16–25 m.) Šią grupę sunku sudominti, nes jie vengia formalių veiklų, renkasi dinamiškus, individualius mokymosi formatus, nepripažįsta vyresnio amžiaus žmonių (šiuo atveju bibliotekininkų) autoriteto kalbant apie MIRKT temas. Kai kurie darbuotojai abejoja, ar ši grupė apskritai laikytina tiksline MIRKT auditorija.</p>	<p>Jaunimas dažnai turi daug žinių, kartais net daugiau nei bibliotekininkai (arba mano turintys daugiau žinių). Siekiant dirbti su šia grupe patartina kurti patrauklius, interaktyvius, neilgos trukmės užsiėmimus. Įtraukti kūrybinius, technologinius elementus, socialinių tinklų turinį ir bendradarbiauti su jaunimo organizacijomis.</p>
<p>Suaugusieji (35+) Nors MIRKT programa yra orientuota į šią tikslinę grupę, tačiau šiai grupei priklausantys žmonės nėra linkę joje aktyviai dalyvauti. Jiems labai aktuali laiko stokos problema; dažnai mano, kad „viską žino“, tad sunku juos sudominti. Be to, jiems įprastai netinka mokymų laikas nei darbo metu (tuo metu patys dirba), nei po darbo – vakare (tuo metu jau būna pavargę arba užimti šeimos reikalais).</p>	<p>Siūlyti lanksčius mokymų laikus ir / ar nuotolinius mokymus; mokymų turinys turi būti labai praktiškas ir koncentruotas; temos pritaikytos pagal realius poreikius (pvz. šeimos, darbo, o tėvams siūlomas MIRKT temas sieti su vaikų veikla internete, šeimos skaitmeniniu raštingumu). Galbūt šią tikslinę grupę, ar dalį jų, motyvuotų sertifikatai įrodantys kvalifikacijos kėlimą.</p>
<p>Senjorai Aktyvūs senjorai dažnai dalyvauja įvairiose veiklose, todėl jiems trūksta laiko visur suspėti, o neaktyvius senjorus įtraukti į veiklas labai sudėtinga.</p>	<p>Rekomenduojama supaprastinti MIRKT mokymų turinį, sulėtinti tempą, daugiau laiko skirti pasikartojimui, pateikti aiškesnes instrukcijas, pateikti daugiau praktinių</p>

Be to, dabartinė MIRKT programa jiems nėra pritaikyta – per sudėtinga, per daug teorinė, mažai personalizuota jų poreikiams.	pavyzdžių, naudoti paprastą (ne akademinį) žodyną, atsisakyti ilgos teorijos.
<p>Asmenys turintys negalią</p> <p>MIRKT programa nėra pritaikyta jų poreikiams. Svarbu įvertinti, kad ši grupė yra labai nevienalytė, todėl programos pritaikomumas turi būti daugiakryptis – vienoms dalyvių grupėms gali prireikti iš esmės perkurti pačias programas ir veiklų formatus, o kitoms pakaktų pritaikyti informacijos pateikimo būdą (lengvai skaitoma kalba, gestų kalba ar neregiamis tinkamais formatais).</p>	MIRKT programos turi būti prieinamos ir adaptuotos šių grupių poreikiams (tam reikėtų atskiro MIRKT programos modulio). Programos turėtų būti adaptuojamos ir kuriamos bendradarbiaujant su organizacijomis, atstovaujančiomis įvairių negalių turinčius žmones.

5.3. Rekomendacijos, susijusios su specialistų darbo sąlygomis ir motyvacija

- 👁️ Vykdyti sistemingas ir dažnesnius MIRKT programos pristatymus (akcentuojant pasikeitimus) MIRKT edukatoriams.
- 👁️ Užtikrinti bibliotekų technologinių išteklių, reikalingų MIRKT veikloms įgyvendinti, atnaujinimo (ir finansavimo) procesą.
- 👁️ Užtikrinti metodinę pagalbą edukatoriams, tuo tikslu suformuojant specialią konsultuojančių specialistų darbo grupę.
- 👁️ Stiprinti ir plėsti edukatorių kompetencijas MIRKT temomis bei bendrąsias kompetencijas (viešojo kalbėjimo, auditorijų valdymo, streso įveikos). Užtikrinti sklandų nuolatinį specialistų kvalifikacijos kėlimo procesą.
- 👁️ Spręsti darbuotojų daugiaveiklystės iššūkius – subalansuoti darbo krūvius, suteikti laiko pasiręsti mokymams, aiškiau apibrėžti darbo funkcijas ar numatyti atskirą pareigybę, atsakingą už MIRKT veiklas.
- 👁️ Parengti ir taikyti motyvavimo, paskatinimo bei atlygio bibliotekų specialistams, kurie aktyviai įsitraukia į MIRKT veiklas, sistemą.
- 👁️ Ieškoti būdų, kaip patenkinti specialistams kylantį socialinio pripažinimo poreikį – rūpestį, palaikymą, pagalbą, supratimą.
- 👁️ Tuo pačiu edukatoriams svarbu laiku gauti informaciją apie programos pokyčius bei tarpusavyje dalintis patirtimi, idėjomis. Tad patartina organizuoti patirties dalijimosi seminarus, kuriuose specialistai galėtų pasisemti įkvėpimo iš kolegų.
- 👁️ Į MIRKT programos vystymą ateityje viešųjų bibliotekų edukatorius siūloma įtraukti epizodiškai – konkrečiuose programos kūrimo, planavimo ar veiklų baigiamuosiuose etapuose. Iš esmės didesnio poreikio įtraukimui nėra, kadangi edukatorių vaidmuo MIRKT programoje labiau siejamas su veiklų įgyvendinimu, o ne jų kūrimu. Tinkami būdai įtraukimui užtikrinti – konsultacijos, pasitarimai ir teminės apklausos.
- 👁️ Pasitelkti išorės lektorių pagalbą rengiant ar vedant mokymų programas, kadangi esami bibliotekų edukatoriai ne visada jaučiasi pakankamai pasirėngę suplanuoti, suorganizuoti ar praveisti kokybiškus užsiėmimus.

5.4. Kitos kompleksinės rekomendacijos

- 👁️ Svarbu apsibrėžti aiškesnę MIRKT programos strategiją bei kryptį, kurioje būtų atsižvelgiama į platesnį socialinį kontekstą (institucinį tinklą, skirtingus tikslinių grupių poreikius, technologinius, politinius ir socialinius pokyčius, augantį visuomenės nerimą) ir organizuoti jos koordinavimą nacionaliniu mastu.
- 👁️ Reikalinga plėtoti ir vystyti tarpinstitucinį bendradarbiavimą, tokiu būdu prisidedant prie bendrų tikslų siekimo ir konkurencijos dėl auditorijų mažinimo.
- 👁️ Nepasitikėjimo ir nerimo mažinimas galėtų būti svarbus MIRKT programos siekis. Socialinis atsparumas reiškia ne nuolatinę abejonę kitais, o solidarumu grįstų ryšių kūrimą. Taigi programoje turėtų būti akcentuojamos ne tik informacinės ir technologinės grėsmės, kurios skatina žmones nepasitikėti juos supančia aplinka, bet ir atsparumo stiprinimo galimybės, kurios kuria bendruomeniškumą ir solidarumu grįstus socialinius santykius.
- 👁️ MIRKT temos galėtų būti labiau integruotos į kitas bibliotekų veiklas ir palaipsniui tapti įprasta bibliotekų darbo dalimi, o ne atskiromis, papildomomis veiklomis.

IŠVADOS

1. Bibliotekų specialistai teigiamai vertino MIRKT programos naudą ir matė jos tęstinumo ateityje svarbą. Dauguma tyrimo dalyvių prie šios programos veiklų prisijungė kai ji buvo pradėta įgyvendinti. Didesnė dalis specialistų jau turėjo patirties vedant mokymus medijų ir informacinio raštingumo tema ir natūraliai įsitraukė į MIRKT veiklas. Nedidelei daliai specialistų sritis buvo nauja, ypatingai tiems, kurie į bibliotekas atėjo dirbti tada, kai MIRKT programa jau vyko. Bibliotekų specialistai turėjo mažai galimybių prisidėti prie programos kūrimo ar idėjų generavimo. Edukatoriams ir koordinatoriams MIRKT programos įgyvendinimo pradžioje labiausiai padėjo mokymai, bendradarbiavimas ir keitimasis informacija su kolegomis, apskrities bibliotekų specialistais, asmeninė iniciatyva ir savarankiškas domėjimasis. Tačiau dalis naujų specialistų išreiškė norą, kad būtų skirta daugiau dėmesio jų įvedimui į programos veiklas ir pasirengimui mokyti.
2. MIRKT programa buvo įgyvendinama labai įvairiai – veiklų formos, apimtys ir intensyvumas skyrėsi priklausomai nuo bibliotekų ir specialistų galimybių. MIRKT edukatorių veikla apėmė tiek koordinavimą (programų rengimas, informacijos sklaida ir kt.), tiek tiesioginį darbą su gyventojais (mokymai, konsultacijos, renginiai). Dauguma edukatorių aktyviai dalyvavo organizuojant įvairias MIRKT programos veiklas („Cookie Truck“, orientacinį žygį, pabėgimo kambarį, vaizdo įrašų peržiūras ir kt.), tačiau ne visi vedė mokymus gyventojams. Specialistai ypač palankiai vertino MIRKT savaitės organizavimą ir jos iniciatyvas.
3. Iškilus įvairiems klausimams ir problemoms, jos buvo sprendžiamos drauge su kolegomis, kreipiamasi į programos koordinatorius ar bibliotekos administracijos darbuotojus, o MIRKT programos koordinatoriai problemas dažniausiai sprendė darbo grupės susitikimų metu. Nors iš esmės komunikacija ir informacijos sklaida apie MIRKT veiklas buvo vertinama teigiamai, tačiau pastebima, kad kartais nauja, aktuali ar metinių planų rengimui aktuali informacija nepasiekdavo laiku.
4. Dauguma diskusijų dalyvių MIRKT mokymus, skirtus jiems kaip lektoriams, vertino kaip naudingus ir aktualius, padedančius įgyti naujų žinių bei pritaikyti jas praktikoje. Tačiau pasigedavo į praktiką orientuotų mokymų, ypač sudėtingesnėmis temomis, tokiomis kaip dirbtinis intelektas ar informacinis saugumas. Didžioji dalis MIRKT edukatorių savarankiškai gilino žinias, naudodamiesi internete laisvai prieinama informacija, vaizdo medžiaga, papildomais kursais ar MIRKT kompetencijų tobulinimo programa.

5. Programos edukatoriams mokymų vedimas padėjo tobulėti ne tik profesinė, bet ir asmeninė prasme, nes suteikė galimybių įgyti naujų žinių, patirties ir gilinti turimą patirtį, plėtoti naujus socialinius ryšius, formuoti asmeninei brandai ir atsparumui, dalintis žiniomis su kitais. Dalyvavimas MIRKT programos veiklose taip pat padėjo tobulinti viešojo kalbėjimo, auditorijos valdymo, laiko planavimo, technologijų taikymo, kritinio mąstymo ir informacijos vertinimo įgūdžius. Bibliotekų specialistai įgijo daugiau pasitikėjimo taikyti savo žinias praktikoje ir adaptuoti prie įvairių auditorijų poreikių. Be to, MIRKT programos veiklų vykdymas sudarė sąlygas kurti glaudesnę ryšį su bendruomene, prisidėjo prie išaugusio bibliotekininko profesinio prestižo.
6. Bibliotekų specialistai MIRKT programos metodiką vertino kaip naudingą ir vertingą priemonę ruošiant mokymus gyventojams, o MIRKT mokymų temos buvo aktualios ir reikalingos šiuolaikinėje visuomenėje. Metodikoje palankiau buvo vertinamos praktinės užduotys bei rekomendacijos skatinti diskusijas, nei teorinė medžiaga. Specialistų teigimu, praktiniai užsiėmimai ir aktyvus bendravimas padėjo efektyviau įtraukti auditoriją į mokymų procesą.
7. Vis tik bibliotekų specialistai susidūrė ir su nemažai iššūkių, susijusių su metodikos taikymu kasdieninėje praktikoje. Jie pabrėžė, kad MIRKT programos metodikoje medžiagos buvo labai daug, ji buvo gana sudėtinga, todėl jos koregavimas ir pritaikymas skirtingoms auditorijoms pareikalavo nemažai pastangų. Specialistams teko nuolat ieškoti būdų, kaip patraukliau ir suprantamiau pateikti mokymų turinį, ypač vyresnio amžiaus žmonėms, kurie sudarė didžiąją dalį MIRKT mokymų dalyvių. Taip pat edukatoriai turėjo užtikrinti galimybes bei sąlygas gyventojams konsultuotis individualiai po mokymų arba mokymus pagal poreikį kartoti.
8. MIRKT programos nauda ir poveikis gyventojams, pasak tyrimo dalyvių, kompleksiskai priklausė nuo pačios auditorijos, edukatorių ir veiklų formos. Jų manymu daugiausia praktinės ir socialinės naudos iš mokymų gavo senjorai. Mokymai sustiprino jų gebėjimus naudotis informacija, padėjo geriau atpažinti dezinformaciją, ugdė saugaus elgesio įpročius internete ir skatino socialumą. Jaunimui mokymai taip pat buvo naudingi, nes jų metu jie gaudavo patikimą informaciją vienoje vietoje. Gyventojams patraukliausios buvo interaktyvios, vizualios ir žaidybine forma pristatomos iniciatyvos (pvz., furgonėlis „Cookie Truck“, orientacinis žygis, virtualus pabėgimo kambarys). Mažiau patrauklios buvo sudėtingo turinio ir menkai skirtingoms auditorijoms pritaikytos programos iniciatyvos - žaidimas „Populistas“, kryžiažodžiai.
9. Esminiai iššūkiai dėl bibliotekų specialistų darbo krūvio planavimo buvo susiję su žmoniškųjų išteklių trūkumu bei MIRKT veiklų derinimu su kitomis specialistų darbo funkcijomis. Bibliotekų specialistai susidūrė su išaugusio darbo krūvio, veiklų, darbo funkcijų bei jų derinimo iššūkiais, kurie didino jų nuovargį, stresą ir mažino motyvaciją aktyviau įsitraukti į įvairias papildomas veiklas bei iniciatyvas. Be to, MIRKT programos kontekste dažnai pasireiškė veiklų planavimo iššūkiai, nes sparčiai kintanti socialinė, politinė ir technologinė aplinka reikalavo lankstaus prisitaikymo, kuris ne visada buvo numatytas planuose.
10. Iššūkiai pritraukiant tikslines grupes buvo daugialypiai ir daugiausia siejosi su skirtingomis gyventojų socio-demografinėmis charakteristikomis, motyvacijos stoka, temų (ne)patrauklumu bei organizaciniais veiksniais. Buvo sudėtinga pasiekti jaunesnius ir dirbančius gyventojus, veiklų įgyvendinimą ribojo sezoniškumas ir logistiniai aspektai, taip pat išryškėjo pačių bibliotekininkų nepasitikėjimas savo kompetencijomis (pvz., vedant mokymus pedagogams). Kai kuriems mokymus vedantiems bibliotekų edukatoriams prisitaikymas prie auditorijos, jos heterogeniškumas, neigiamas nusistatymas bei nevienodas žinių lygis taip pat kėlė sunkumų.

11. Tyrimo dalyviai įvardijo kelias priežastis, apsunkinančias auditorijos pritraukimą: mažą regionų gyventojų skaičių, dirbančiųjų laiko stoką ir nuolatinį skubėjimą, taip pat neaktualias ar pernelyg sudėtingas mokymų temas, ypač senjorų auditorijai. Paauglių ir jaunimo įtraukimas taip pat buvo sudėtingas, kadangi jie prioritetą teikia kitokiems renginių formatams ir autoritetams. Tyrimo duomenys atskleidė, kad MIRKT programos turinio aktualumas tapo iššūkiu dėl didelės panašių iniciatyvų pasiūlos rinkoje ir išaugusios konkurencijos tarp skirtingų institucijų dėl tikslinės auditorijos, ypač įgyvendinant MIRKT savaitės veiklas. Taip pat išryškėjo reikšmingas programos prieinamumo trūkumas žmonėms su įvairiomis negaliomis (intelektu, raišos, sensorinėmis).
12. Siekdami spręsti auditorijos pritraukimo iššūkius, tyrimo dalyviai taikė įvairias priemones: naudojo skirtingus viešinimo kanalus, plėtojo bendradarbiavimą su kitomis institucijomis ir organizacijomis, organizavo išvykstanuosius mokymus, kvietė išorės lektorius bei koregavo mokymų laiką, atsižvelgdami į auditorijos poreikius.
13. Programos edukatoriai kartais susidurdavo su viešojo kalbėjimo ir auditorijos valdymo įgūdžių trūkumu bei įvairaus pobūdžio stresu. Įgyvendinant MIRKT programą taip pat pasireiškė dalies specialistų pasyvumas ir demotyvacija, kylantys dėl darbo funkcijų gausos bei kompleksškumo. Tyrimo dalyviai nurodė ir šiuos pavienius neigiamus patirties MIRK programoje aspektus: finansinių išteklių stoka, techninės įrangos trūkumas, sudėtingas regiono bibliotekų poreikių nustatymas, sunkumai pasiekti darbo grupės tikslus, metinių planų apribojimai, problemos pritraukiant ar keičiant auditorijos nuomonę bei vyraujanti neigiama pačių darbuotojų nuostata programos atžvilgiu. Kai kuriose bibliotekose nebuvo reikiamos techninės įrangos mokymams.
14. Tyrimo metu buvo identifikuoti platesni socialiniai ir technologiniai iššūkiai būdingi mūsų visuomenei – skubėjimas ir paviršutiniškumas, įvairaus pobūdžio perteklius (informacijos, veiklų, konkurencijos, pasiūlos, kaitos), augantis žmonių nuovargis, nesaugumo jausmas bei nerimas. Šie veiksniai sąlygojo kitas, kiek mažesnio pobūdžio, tačiau ne mažiau reikšmingas problemas MIRKT programos vystymo ir įgyvendinimo metu. Greita technologinė kaita (programinės įrangos, programėlių ir įvairių virtualių resursų pobūdžio bei prieinamumo nepastovumas) kėlė sunkumų, nes programų pobūdis nuolat kito, nemokami resursai tapdavo mokamais, todėl būdavo sudėtinga sekti, naudotis naujovėmis bei jas perprasti ir perteikti kitiems. Informacijos pertekliaus problema pasireiškė dideliu vartojamos informacijos kiekiu bei temų pasikartojimu ir persidengimu pačioje programoje, dėl ko auditorija pervargdavo ir pradėdavo ignoruoti informaciją. Be to, išryškėjo nepasitikėjimas turiniu tarp skirtingų mokymų dalyvių – kartais žmonės pasimesdavo, kuo tikėti, o kuo abejoti, stiprėjo jų netikrumo jausmas, kurį būdavo nelengva išsklaidyti. Tad vystant programą labai svarbu ieškoti būdų, kaip išlaikyti pusiausvyrą tarp veiklų pertekliaus ir stokos, tarp informacijos gausos ir jos nepakankamumo, tarp kritinio mąstymo ugdymo ir nepasitikėjimo mažinimo, tarp paskatinimų domėtis naujienomis bei pokyčiais ir abejingumo ar apatijos, kurie kyla dėl perteklinių stimulų viską aprėpti.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Barbour, R., Kitzinger, J. (Eds.). (2019). A new era in focus group research: Challenges, innovation and practice. Palgrave Macmillan. Interaktyvus [<https://doi.org/10.1057/978-1-137-58614-8>, žiūrėta 2025-05-06].
2. Hennink, M. M. (2014). Focus group discussions. Oxford University Press.
3. Krueger, R. A., Casey, M. A. (2021). Focus groups: A practical guide for applied research (6th ed.). SAGE Publications.
4. Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijos 2024 metų veiklos ataskaita. Interaktyvus [[LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTERIJOS 2024 METŲ VEIKLOS ATASKAITA](#), žiūrėta 2025-08-11].
5. Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos 2025 metų veiklos plano 08-001-04-01-11 priemonė, patvirtinta LR Kultūros ministro įsakymu (2025 m. balandžio 24 d. Nr. IV-345) „Dėl Lietuvos respublikos kultūros ministerijos 2025 metų veiklos plano patvirtinimo“. Interaktyvus [https://lrkm.lrv.lt/public/canonical/1746613140/9306/%C4%AEsakymas_d%C4%97I%20MVP%202025%20tvirtinimo_SKELBIMUI.pdf, žiūrėta 2025-05-29].
6. Lietuvos Respublikos kultūros ministro valdymo sričių 2025–2027 m. Strateginis veiklos planas. Interaktyvus [https://lrkm.lrv.lt/public/canonical/1737380452/8304/KM_2025_2027_SVP_patvirtintas.pdf, žiūrėta 2025-07-16].
7. LR kultūros ministro valdymo sričių 2025–2027 metų Strateginis veiklos planas. Interaktyvus [https://lrkm.lrv.lt/public/canonical/1737380452/8304/KM_2025_2027_SVP_patvirtintas.pdf, žiūrėta 2025-07-16].
8. Medijų ir informacinis raštingumas Kauno regiono bibliotekose, 2022. Interaktyvus [[Ataskaita-MIR GALUTINIS-1.pdf](#), žiūrėta 2025-09-23].
9. Medijų ir informacinio raštingumo kompetencijų tobulinimo programa. Interaktyvus [[MIRKT programa](#), žiūrėta 2025-08-11].
10. Medijų ir informacinio raštingumo ugdymo kultūros įstaigose modelio kūrimas. Interaktyvus [[Medijų ir informacinio raštingumo ugdymo kultūros įstaigose modelio kūrimas | Kurk Lietuvai](#), žiūrėta 2025-08-11].
11. Plėtros programos valdytojo LR Kultūros ministerijos 2021–2030 m. kultūros ir kūrybingumo plėtros programos pagrindimas. Interaktyvus [https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/2021%E2%80%932030%20m_%20Kult%C5%ABros%20ir%20k%C5%ABrybingumo%20pl%C4%97tros%20programos%20pagrindimas.pdf, žiūrėta 2025-07-16].

1 PRIEDAS: Diskusijos scenarijus

Tyrimo tikslas - išanalizuoti bibliotekų specialistų patirtį įgyvendinant „Medijų ir informacinio raštingumo kompetencijų tobulinimo“ (MIRKT) programos veiklas, identifikuoti šios programos naudą tiek bibliotekų specialistams, tiek gyventojams ir išryškinti jos tobulinimo galimybes bei ateities perspektyvas.

Pradžia

a. Tyrėjas trumpai prisistato ir pristato tyrimo tikslą bei diskusijos eigą - trukmę (90-120 min.) ir temas, kuriomis bus kalbama:

- Patirtis dirbant su MIRKT programa
- MIRKT programos turinys, metodika ir iniciatyvos
- MRKT programos nauda bibliotekininkams ir gyventojams
- MIRKT programos veiklos ir jas papildančios priemonės
- MIRKT programos ateities perspektyvos

b. Tyrėjas dalyvius informuoja, kad diskusija bus įrašinėjama, siekiant vėliau išrašyti (transkribuoti) tekstą ir atlikti analizę. Po teksto transkribavimo, įrašas bus ištrinamas. Taip pat dalyviai informuojami, kad tyrėjas laikysis konfidencialumo principo - duomenų analizėje nebus minimi jų vardai, pavardės ir atstovaujamos bibliotekos pavadinimas. Iš visų diskusijos dalyvių tyrėjas privalo surinkti pasirašytus informuotus sutikimus dalyvauti tyrime (jei organizuojama diskusija nuotoliniu būdu - skenuotus pasirašytus sutikimus rekomenduojama susirinkti prieš diskusijos įgyvendinimą).

c. Tyrėjas pakviečia dalyvius prisistatyti: dalyvio vardas, atstovaujama biblioteka, smagus faktas apie jį patį (pagal poreikį).

Patirtis dirbant su MIRKT programa		Papildomai klausiame edukatorių:
Klausiame visų:		
1.	Nuo kada ir kaip prasidėjo jūsų veikla MIRKT programoje?	
2.	Kokias veiklas Jūs įgyvendinate MIRKT programoje?	
3.	Ar darbas medijų ir informacinio raštingumo srityje buvo jums nauja patirtis? Jei taip, kas jums labiausiai padėjo pradžioje?	
4.	Ar gavote pagalbos iš kolegų? Kokia tai buvo pagalba?	
5.	Ar įprastai žinote kiek ir kada reikės ištraukti į programos veiklas? Kiek galite planuoti savo darbą bei numatyti krūvį?	
6.	Ar Jums informacija yra pateikiama laiku, sklandžiai ir aiškiai?	
7.	Kiek galėjote ir iki šiol galite prisidėti prie programos idėjų vystymo visu programos vykdymo laikotarpiu?	

8.	Kaip bendrai apibūdintumėte savo asmeninę patirtį įgyvendinant MIRKT programos veiklas (koordinuojant, vedant mokymus, prisidedant prie kitų iniciatyvų)?	
9.	Su kokiais sunkumais ar iššūkiais susiduriate planuodami ar įgyvendindami MIRKT veiklas?	10. Kaip jums sekasi mokyti gyventojus?
11.	Kaip sprendžiate kylančias problemas ar klausimus?	
Programos turinys, metodika ir iniciatyvos		
12.	Kaip vertinate MIRKT mokymų turinį: kiek jis aktualus ir suprantamas bibliotekininkams bei gyventojams?	13. Kaip vertinate mokymus, kuriuose dalyvavote ir dalyvaujate įgyvendinant MIRKT programą? Kiek jie buvo ir yra naudingi?
		14. Ar MIRKT temų mokotės ir savarankiškai? Kaip tai darote?
		15. Kiek Jums asmeniškai MIRKT mokymų metodika aiški ir pritaikoma praktikoje?
		16. Kuriuos mokymų aspektus, Jūsų nuomone, reikėtų tobulinti? Ar daug ir kokių patobulinimų turėjote ar turite padaryti, kad pritaikytumėte MIRKT metodiką savo mokymams?
		17. Kurios MIRKT mokymų rekomendacijos ar metodiniai patarimai veikia geriausiai vedant mokymus?
Nauda bibliotekininkams ir gyventojams		
18.	Kuo Jums asmeniškai yra naudingas darbas MIRKT programos veiklose? Ką išmokote, kokius įgūdžius patobulinote ar įgijote?	
19.	Kaip manote ar gyventojams MIRKT mokymai yra naudingi? Jei taip, kaip manote kokios naudos jie gauna? Jei ne, kaip manote dėl kokių priežasčių taip yra?	20. Jūsų nuomone, kiek MIRKT mokymų medžiaga ir joje dėstomos temos yra suprantamos gyventojams? Kaip stengiatės jas perteikti suprantamai ir prisitaikyti prie gyventojų poreikių?
		21. Kokių klausimų ar abejonių dažniausiai kyla gyventojams? Kokių reakcijų iš jų sulaukiate? Pasidalinkite tiek teigiamais, tiek neigiamais jų atsiliepimais ar reakcijomis.
		22. Gal gyventojai minėjo, kokios temos juos domina labiausiai? Kur jiems kyla daugiausiai neiškumų?
MIRKT programos veiklos ir jas papildančios priemonės		
23.	Ar Jūs asmeniškai prisidedate prie MIRKT programos veiklas papildančių priemonių arba iniciatyvų vykdymo? Kaip prisidedate? <i>„Cookie Truck“, „Skaitykis su knygomis“, virtualus pabėgimo kambarys, žaidimas „Populistas“</i>	
24.	Kokios MIRKT programos iniciatyvos, Jūsų manymu, yra paveikliausios?	
25.	Kurios iniciatyvos mažiausiai paveikios?	
26.	Kaip galvojate, dėl kokių priežasčių taip yra?	

27.	Ar prisidedate prie Pasaulinės medijų ir informacinio raštingumo savaitės (kitaip - MIRKT savaitės) veiklų? Kaip prisidedate? <i>orientavimosi žygis, paskaitos, diskusijos, protmūšiai, skaitymo iššūkis, kryžiažodis, konkursai ir kiti renginiai</i>	
28.	Jūsų nuomone, kaip ir kiek MIRKT savaitė skatina gyventojus domėtis MIRKT programos temomis (dezinformacija, melagienomis, propaganda, naudojimu, saugiu socialinių medijų naudojimu ir pan.)?	
29.	Ar ir ką reikėtų tobulinti šioje veikloje?	
MIRKT programos ateities perspektyvos		
30.	Kaip, jūsų nuomone, MIRKT programa galėtų būti plėtojama ateityje?	31. Ar matote galimybių MIRKT programoje siūlomus mokymus pritaikyti kitoms tikslinėms grupėms? Jei taip, kokioms?
32.	Ką konkrečiai siūlytumėte keisti ar papildyti programoje ateityje?	33. Kokias temas/ metodus būtų naudinga įtraukti į tęstinius ar naujus mokymus?
34.	Kalbant apie programos perspektyvas, kaip manote ar būtų tikslinga edukatorius labiau įtraukti į programos vystymą? Jei taip, kuriame etape tai turėtų vykti?	
35.	Kaip manote, kokie sprendimai bibliotekose yra reikalingi, kad jų darbuotojai galėtų ir savarankiškai užtikrinti MIRKT veiklų tęstinumą/ tvarumą? Kokia papildoma pagalba ar parama iš bibliotekų, kuriose dirbate, būtų reikalinga darbuotojams?	

Padėka, tolimesnės tyrimo eigos pristatymas: bus transkribuojami ir analizuojami duomenys bei rašoma tyrimo ataskaita. Tyrėjas duoda pažadą pristatyti tyrimo rezultatus ar kitaip jais pasidalinti.

Patarimai diskusijos vedėjams:

- ➔ Nepamirškite užtikrinti jaukios ir atviros atmosferos.
- ➔ Skatinkite visus pasisakyti – net trumpi komentarai svarbūs. Tačiau jei matote, kad dalyvis nenori atsakyti į kokį nors klausimą, neverskite to daryti.
- ➔ Būkite lankstūs užduodami klausimus: reaguokite į diskusijos dalyvių pateikiamus atsakymus ir jei matote, kad į scenarijaus eigoje numatytą klausimą dalyviai atsakė anksčiau, tai dar kartą to paties nebeklauskite, pereikite prie kitų klausimų.
- ➔ Jei diskusijos dalyviai nukrypsta nuo temos, mandagiai nutraukite ir priminkite, kad turite grįžti prie tikslingų diskusijos temos klausimų.
- ➔ Jei jaučiate, kad dalyviai pavargę – pasiūlykite padaryti trumpą pertraukėlę.